

Ekonomické vedy – teória a prax
konferencia

**Gazdaságtudományok – elmélet és gyakorlat
konferencia**

KOMÁRNO, 2013. JANUÁR 22-23.

PROGRAM

TARTALMI ÖSSZEFOGLALÓK – ABSTRAKTY

International Research Institute s.r.o.
Komárno
2013

© International Research Institute s.r.o., 2013
Szerkesztette © Karlovitz János Tibor

**Ekonomické vedy – teória a prax
konferencia**

**Gazdaságtudományok – elmélet és gyakorlat
konferencia**

Tudományos bizottság:

ÁRPÁSI Zoltán – Szent István Egyetem, Békéscsaba
GARAJ Erika – Edutus Főiskola, Tatabánya-Budapest
ILLÉS-BANKÓ Marietta – Gyergyószentmiklós, Románia
KARLOVITZ János Tibor – Miskolci Egyetem, Miskolc
KORDOSNÉ TAUSZIG Judit – Nemzetgazdasági Minisztérium, Budapest
SZILÁGYI Roland – Miskolci Egyetem, Miskolc
TORGYIK Judit – Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár

A konferencia helyszíne:

Konferencné centrum UJS – SJE Konferenciaközpontja
Hradná 2, Komárno, Slovakia
K7, K8, K9 termek

**Vydal: INTERNATIONAL RESEARCH INSTITUTE s.r.o.
Odborárov 1320/46
945 01 Komárno
Slovakia**

ISBN 978-80-971251-3-4

Program

2013. január 22. (kedd)

Kulturális nap

14.00: látogatás az erődben

15.30-tól: révkomáromi séta a belvárosban

2013. január 23. (szerda)

Szakmai nap

9.00-9.45: Regisztráció

9.45-10.00: Megnyitó

10.00-10.30: Plenáris előadás

10.30-12.15: Szekcióülések

12.15-13.00: Ebédszünet

13.00-14.45: Szekcióülések

14.45-15.00: Szünet

15.00-16.30: Szekcióülések

16.30-16.45: Szünet

16.45-18.00: Szekcióülések

18.00-18.15: A konferencia összegzése és zárása

A „Gazdaságtudományok – elmélet és gyakorlat” c. konferenciát megnyitják:
Torgyik Judit, főiskolai tanár, Kodolányi János Főiskola
Karlovitz János Tibor, egyetemi docens, Miskolci Egyetem

Plenáris előadás:

**Mócz Dóra, képzési központ igazgató,
Kodolányi János Főiskola:**

Az élethosszig tartó tanulás gazdasági szerepe

10.30-12.15: Szekcióülések

I. terem <i>Vállalati kultúra</i>	<i>Levezető elnök:</i>	Szegedi Krisztina: Etika a vállalati gyakorlatban
		Szekeres Diána: Mediáció a gazdasági életben
	Szegedi Krisztina	Henkey István: Együttműködési kompetenciák
		Kerekes Károly Norbert: Practical Guide to Corporate Social Responsibility
		Tarró Adrienn: A transznacionális vállalatok reputációjának mérési lehetőségei
		Garaj Erika: A kreatív intelligencia fejlesztésének lehetőségei a vállalkozásoktatásban
II. terem <i>Munkaerő-piac</i>	<i>Levezető elnök:</i>	Biermann Margit: Sodródunk, zátonyra futunk vagy elérjük a kikötőt? A munkaerőpiac kihívásai és lehetséges válaszok az Európai Unióban
		Bimbóné Polenyik Anikó: A kínai migráció és a hukou rendszer
	Dabasi Halász Zsuzsanna	Bereczk Ádám: A munkaerőigény változási tendenciái és ágazati meghatározó tényezők a magyar feldolgozóiparban
		Ferincz Adrienn: Az új generáció elvárásai a munkahelyekkel szemben
		Kárpátiné Daróczi Judit: A gazdasági felsőfokú szakképzésről kikerülő hallgatókkal szembeni munkaerő-piaci elvárások
		Dabasi Halász Zsuzsanna: Civilszervezetek szerepe a munkaerőpiac fejlesztésében különösképpen a barnamezős területekre
		III. terem <i>Bank és pénzügyek</i>
Bozsik Sándor	Kovács Kristóf: Közösségi bankok lehetséges szerepe a pénzügyi rendszer stabilizálásában	
	Tóth József: A belső ellenőrzési tevékenység változása a bankokban	
	Pál Zsolt: A magyarországi bankközi klíring hálózati elemzése	
	Szemán Judit: A pénzügyi válság hatása a magyar vállalatok tőkeszerkezetére	
	Bozsik Sándor: Európai adópolitika változása a válság hatására	

12.15-13.00
Ebédszünet

13.00-14.45: Szekcióülések

I. terem Szervezés, vezetés	Levezető elnök: Marciniak Róbert	Hortoványi Lilla: Amikor vállalkozó vezetés komparatív előnyt teremt
		Marciniak Róbert: Szolgáltatási Szint Megállapodás (SLA) szerepe az osztott szolgáltatás központoknál (SSC)
		Bottyán László: A Supply Chain Management bevezetésének vállalati feladatai
		Fenyvesi Éva: „Oszd meg és uralkodj”
		Taródy Dávid: Szervezeti kettős képesség a KKV-szektorban
		Lőre Vendel: Személyiségtípusok az emberi erőforrás menedzsmentben
II. terem Stratégia, tervezés	Levezető elnök: Fülöp Gyula	Fülöp Gyula: Vállalati fenntarthatósági stratégiák és vezetői képességek
		Vágyi Ferenc Róbert: Gazdasági növekedés vs. növekedésmentes gazdaság válságidőben
		Rácz Péter: Diósgyőri nehézipar: vele, vagy nélküle? A diósgyőri ipari övezet, társadalmi marketing stratégiájának tervezete
		Horváthné Csolák Erika: Stratégiai gondolkodás fontossága az egészségügyben
		Süveges Gábor Béla: Tevékenység szemléletű tervezés magyarországi felsőoktatási intézmények pályázataiban
III. terem EU és regionális gazdaság	Levezető elnök: Kertész Krisztián	Hegyi-Kéri Ágnes: Az ipar- és a foglalkoztatáspolitikai kapcsolata regionális aspektusból
		Kertész Krisztián: A nemzetgazdasági és regionális felzárkózás váltómozgása az Európai Unió közép-kelet-európai országaiban
		Eperjesi Zoltán: Az Európai Unió kohéziója és versenyképessége a stratégiák szintjén
		Kovács Áron: A Pécs-Pogányi repülőtér gazdasági és társadalmi szerepe a Dél-Dunántúlon
		Tóth Balázs István: Regionális ellenálló képesség? Egy feltörekvő elmélet megítélése a helyi gazdaságfejlesztésben

14.45-15.00
Szünet

15.00-16.30: Szekcióülések

I. terem <i>Információs rendszerek és módszertan</i>	<i>Levezető elnök:</i>	Sasvári Péter: Az üzleti információs rendszerek használatának jellemzői a magyarországi és ausztriai kis- és középvállalkozások körében
	Szilágyi Roland	Kosztján Zsolt Tibor: Projektmenedzsment információs rendszerek kihívásai a XXI. században
		Lates Viktor: Információfeldolgozási módszer vizsgálata egy vállalati példán keresztül
		Poreisz Veronika: Az objektív és szubjektív térérzékelés vizsgálatának lehetséges módszerei
		Szilágyi Roland: Kísérleti tapasztalatok a mintavételi tervek objektív összehasonlítására vonatkozóan
		Varga Beatrix: A magyar nők termékenységének alakulása közgazdasági elméletek szemszögéből
II. terem <i>Turizmus, idegenfoglalom</i>	<i>Levezető elnök:</i>	Nagy Katalin: Együttműködési és turisztikai termékfejlesztési modell az örökség-alapú kulturális útvonalak esetében
	Marien Anita	Biczó Gábor: A barnamezős rehabilitáció és az örökség turizmus kapcsolata: Nemzetközi tapasztalatok és a DIGÉP esete
		Doba Szilvia & Zsigmond Edit: Gyógy? Wellness? Spa?- Terminológiai útvesztő az egészségturizmusban
		Bozóti András: A gyógy- és termálfürdők versenyképességi indexének pénzügyi aspektusai (kiemelten a vállalatok pénzügyi helyzetének hatása a fürdők versenyképességére)
		Marien Anita: A helykötődés és a migrációs szándék kapcsolata globalizálódó világunkban
III. terem <i>Vállalati gazdaságtan</i>	<i>Levezető elnök:</i>	Illés Mária: A vállalati gazdaságtan gyakorlati szempontból felmerülő fő problémái
	Illés Mária	Lukács Edit: A kis-és közepes méretű vállalkozások növekedési potenciáljának elemzése az észak-magyarországi régióban
		Fodor Beáta: A kulturális hatások mérhetősége a költség-haszon elemzések során
		Szűcsné Markovics Klára: A beruházások döntés-előkészítésének folyamata a magyar feldolgozóipari vállalatoknál

16.30-16.45
Szünet

16.45-18.00: Szekcióülések

I. terem <i>Számvitel, könyvvizs- gálat</i>	<i>Levezető elnök:</i>	Kántor Béla & Tóth Zsuzsanna: A szőlőtermesztés és borkészítés számviteli sajátosságai
	Kántor Béla	Hódiné Hernádi Bettina: A fenntarthatósági számvitel mint a számvitel új iránya
		Borbély Katalin: Aszimmetriák a magyar számviteli szabályozásban 2000 után
		Füredi-Fülöp Judit: A könyvvizsgálati elvárési rés sarokköveinek azonosítása Magyarországon
II. terem <i>Innováció</i>	<i>Levezető elnök:</i>	Steiner István: Értékesítési logisztika az IT-alkalmazások szorításában
	Szabó Zsolt Roland	Keszi-Szeremlei Andrea & Nádasi Ferenc: Lány tudományok – a szervezéstudományok új eredményei
		Keresztes Gábor: Az innovációs tevékenység mérésének lehetőségei
		Szabó Zsolt Roland: Innovációs zsákutcák
		Demeter Diána Lídia & Szegedi Krisztina: Az innováció etikai kérdései
III. terem <i>A gazda- sági élet további kérdései</i>	<i>Levezető elnök:</i>	Tóthné Szita Klára: Barnamezős területek fejlesztésének szempontjai és az életciklus szemlélet
	Garaj Erika	Ladoneczki Gábor: Biodiverzitás és ökoszisztéma szolgáltatások a fenntarthatóság alappilléreinek tekintetében
		Huszka Péter: Az általános iskolai tanulók táplálkozási szokásainak vizsgálata
		Csiszár Csilla Margit: Magyarország fogyasztóvédelmi intézményeinek vizsgálata uniós kitekintéssel

18.00-18.15

A konferencia összegzése és zárása

Tartalmi összefoglalók

A barnamezős rehabilitáció és az örökség turizmus kapcsolata: Nemzetközi tapasztalatok és a DIGÉP esete

Biczó Gábor

Miskolci Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Miskolc
gavrilbenedictus@gmail.com

Szerző- és kutatótársam Bánhalmi Lilla volt.

A posztindusztriális társadalmak egyik legsúlyosabbnak tetsző környezeti tehertétele, a gazdasági struktúra a globális trendek következményeként történő átalakulása miatt az elmúlt évtizedekben visszamaradt, funkciót veszített, illetve szennyezett ipari infrastruktúra és termelési területek problémájának megoldása. Az ipar és különösen a nehézipar virágzásának időszaka a fejlett társadalmakban kis eltéréssel gyakorlatilag a 19. század közepétől az 1960-as évekig tartott. Ekkor kezdődött meg a termelés az olcsóbb munkaerővel és nyersanyagforrásokkal rendelkező feltörekvő országokba történő kiszervezése, ami fokozatosan felgyorsuló és napjainkig tartó folyamatként meghatározta az egykor prosperáló iparvidékek, városok, olykor régiók sorsát. Az ipar leépülése komplex és egymást erősítő hatástényezők rendszereként nem csak a helyi társadalmak életviszonyait alakította át gyakran roppant hirtelen. A megszűnt és hátrahagyott ipari létesítmények, melyek többnyire urbanizált lakóövezetek tözsomszédságában találhatóak, komoly környezeti kockázati tényezőként, sokszor bizonyíthatóan közvetlen egészségkárosító okként a posztindusztriális társadalmak jelenének fontos dilemmáját képezik. A kissé eufemisztikus módon barnamező terminussal illetett helyek nagyon eltérő adottságú és múlttal rendelkező színterek.

Először az Egyesült Államok északi, elsősorban leépült vaskohászati infrastruktúrájával kapcsolatban került a figyelem középpontjába, illetve vált gazdasági és környezetvédelmi jelentőségű kérdéssé.

A barnamezős fejlesztések komplex problémaként történő felismerése, tehát a színterek társadalmi és kulturális adottságainak az elemzésekbe történő bevonása hosszú folyamat hozadéka volt. Részben ennek eredménye, hogy a múlt század utolsó harmadában, illetve Közép-Európában az ezredfordulót követően a barnamezős fejlesztések egyik lehetséges orientációjaként bontakozott ki az ipari örökségturizmus. A barnamezős fejlesztések szociokulturális hatásaival foglalkozó szakirodalom tekintélyes témájává fejlődött az ipari örökségturizmus közösség-konstitutív hatásainak értelmezése. Pontosabban annak tisztázása, hogy a mindenkori fejlesztésben involvált helyi közösség, az egykori ipari munkavállaló és az ehhez köthető egyéb tevékenységet végző népesség kollektív társadalmi önképét miként alakítja pozitívan a közvetlen környezet új és magasabb presztízsű turisztikai funkciója. A következőkben a barnamezős rehabilitáció egyik lehetséges alternatívája, a turisztikai célpontként fejlesztett, kiemelt gazdasági és szociokulturális lehetőségekkel jellemezhető színterek általános kérdéseivel foglalkozunk, valamint ennek példaként a miskolci DIGÉP ipari örökségturizmus-potenciáljával kapcsolatban végzett kutatások eredményeit mutatjuk be.

"A bemutatott kutatómunka a TÁMOP 4.2.1.B-10/2/KONV-001-2010 jel? projekt részeként az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg."

Pénzteremtés vs. helyi pénzek

BÁNÓCZY János

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Budapest

banoczy@lucifer.kgt.bme.hu

A tanulmány elsősorban a pénzteremtés folyamatát próbálja elemezni, majd kapcsolatát a helyi pénzekkel. Először a ma válságának egyik problémájaként a társadalmak, beleértve a szakembereket, a közgazdászokat, viszonylag alacsonynak mondható pénzügyi ismereteit taglalja. A pénzteremtés problémáinak bemutatása előtt három történet szerepel. Elsőként a rováspálcáké, amelyet I. Henrik angol király bocsátott ki kamatmentes pénzként, és több, mint 700 évig szolgálta az angol birodalmat. Másodikként a templomos lovagok története szolgál példát a kamatszedés-mentes bankrendszerre. A harmadik a Fuggereké, akik megvalósították a korai „globalizációt”, s mint bankárok, az akkori Európa uraivá léptek elő, olyan vagyont felhalmozva, amivel pápák, királyok, császárok sorsát döntötték el.

A pénzteremtést a papírpénz, mint pénzhelyettesítő, megjelenése tette lehetővé. Amíg aranyfedezet volt a kibocsátott pénzek mögött, csak a háborúk okoztak komolyabb inflációt, s ezek elinflálták a felhalmozott adósságállományok jelentős részét, így nem tudott túlszaporodni a pénz a világban. Az 1971-es Nixon-sokk óta az aranyfedezet megszűnt, s vele jött a mozgó kamat és a lebegtetett árfolyam, ami példátlan mértékű pénzteremtéshez és a 2007-ben indult, mind a mai napig tartó pénzügyi válsághoz vezetett.

A pénzteremtés folyamatát ez idáig csak statikusan vizsgálták mind a közgazdászok, mind a pénzügyesek, megfelejtkézve egy apróságról: a hitelként teremtett pénz valóban megszűnik visszafizetésekor, azonban kamatot is kell utána fizetni. A folyamat elméleti dinamizálása megmutatja, hogy egyrészt a gazdaságban kezelhetetlen pénzügyi folyamatok indulhatnak be, másrészt a teremtett pénz után szedett kamat nagymérvű vagyonátcsoportosítást tesz lehetővé a bankárok hasznára.

A helyi pénzek fogalmának letisztázása, jobb értelmezése érdekében különbséget teszünk a pénz kibocsátása és teremtése között – nem tisztán közgazdasági megközelítésből. A pénzügyi válság egyik ellenszere lehet a helyi pénzek kibocsátása. Magyarországon is elindult egy ilyen folyamat, azonban igen sok buktatóval jár a helyi pénzek kibocsátása, amelyekből egy csokorra való bemutatásra kerül. A tanulmány néhány tanulság levonásával zárul.

A munkaerőigény változási tendenciái és ágazati meghatározó tényezői a magyar feldolgozóiparban

BERECZK Ádám

Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Miskolc
bereczk.adam@uni-miskolc.hu

A tanulmány a magyar feldolgozóipar néhány kiemelt ágazatára vonatkozóan vizsgálja a munkaerőigény alakulását meghatározó tényezők struktúráját és azok időbeli változását. A magyar ipar szerkezetében jelentős változásokat okozott a rendszerváltás. Több összefüggésben is megváltoztatta a foglalkoztatottság szintjét és a foglalkoztatási struktúrát. Ez a problémakör tudományosan feltártnak nevezhető. Az élőmunka igény ágazati meghatározó tényezőinek feltárása azonban továbbra is kutatást érdemlő témakörnek tekinthető.

A vállalatok munkaerőigény változását sok tényező befolyásolja. A témakörben számos nemzetközi kutatási eredmény született, olykor ellentmondó eredményekkel. A leggyakrabban vizsgált kérdés a technológiai fejlődés és a vele összefüggésben lévő termelékenység-növekedés hatása a munkaerőigényre.

Jelen tanulmány a vizsgált feldolgozóipari ágazatokat gyors és relatíve lassú technológiai fejlődésű ágazatokra osztja. Ezen csoportosítás alapján, ágazatonként elemzi a kibocsátás változásának és az ágazatban foglalkoztatottak száma változásának összefüggéseit. Mivel az ágazatban foglalkoztatottak száma és annak változása számos egyéb tényező függvénye, az eredmények pontosabb értelmezési lehetősége céljából további gazdálkodástani változók hatását is figyelembe veszem a létszám-változásra. Ezek jelentősége ágazatonként eltérő. A pontosítás céljából vizsgált hatótényezők a tőkenövekmény, a tőkeintenzitás, a munkaerőköltség és a K+F intenzitás változása.

Azon ágazatokban, ahol a technológiai fejlődés lassú (pl. textilipar) más tényezők alakítják meghatározó módon a munkaerő iránti igény változásait (pl. kibocsátás változása). Bizonyos ágazatokban a gyors technológiai fejlődés relatíve kisebb létszámcsökkenéssel jár, másokban a termelékenység-növekedés hatására bekövetkező létszámkiszorító hatás kifejezetten erős (pl. gépgyártás).

Kutatásom során fő adatforrásként a Nemzeti Adó- és Vámhivatal társasági adó adatbázisát használom, mely a magyarországi, kettős könyvvitelt vezető vállalatok teljes körét lefedi. Emellett ahol szükséges, kiegészítésként használom a magyar Központi Statisztikai Hivatal adatait is.

„A tanulmány/kutató munka a TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0008 jelű projekt részeként – az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében – az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.”

Sodródunk, zátonyra futunk vagy elérjük a kikötőt? A munkaerőpiac kihívásai és lehetséges válaszok az Európai Unióban

BIERMANN Margit
Pannon Egyetem, Veszprém
margit.biermann@gtk.uni-pannon.hu

A világban 2008 őszén végigsöprő gazdasági válság az Európai Unió tagállamaiban másfél év alatt 17 millióról 23 millió fölé emelte a munkanélküliek számát. 2010-ben úgy tűnt, hogy Európa már túl van a nehezén, hiszen megállt, illetve kis mértékben csökkent a munkanélküliség. Korainak bizonyult az optimizmus, mert 2012-ben az állástalanok száma átlépte a 25 milliót. A növekedés két korosztályt érintett legnagyobb mértékben: a 25 év alatti, zömmel pályakezdő fiatalokat, valamint az 50 év felettieket. Minkét életkori kategóriában 4 év alatt közel másfélszeresére nőtt a munkanélküliek száma.

A válság nem egyformán érintette a tagállamokat, a korábbi 3% és 16% közötti munkanélküliségi ráta napjainkban 4% és 25% között szóródik. Az országok közötti különbségek miatt nincs egységes recept a foglalkoztatási helyzet javítására.

Magyarországon is hasonló a helyzet: a regisztrált álláskeresők száma a 2008 és 2011 között 420 ezerről 684 ezerre nőtt. A lassú javulás ellenére 2012 őszén még mindig 520 ezren szerepelnek a nyilvántartásban. A pályakezdők száma napjainkra 45 ezerről közel 70 ezerre nőtt. Az 55 év feletti regisztrált álláskeresők száma ez idő alatt 35 ezerről szintén 70 ezerre nőtt. Mindkét korosztály esetében egyre fenyegetőbb a tartós munkanélküliség kialakulása, ami után egyre nehezebb belépni a munkaerőpiacra. Az elhúzódó munkanélküliség családok millióit sodorja a szegénység felé, egyre kilátástalanabbá téve helyzetüket.

A tanulmány több szempontból vizsgálja a munkaerőpiaci folyamatokat: mik a munkanélküliség és a foglalkoztatás alakulásának főbb jellemzői; miért ez a két korosztály a legnagyobb vesztese a válság következtében kialakult munkanélküliségnek; milyen hatással van a munkanélküliség az egyénre és a társadalomra; milyen kihívásokkal kell szembenézni az Európai Uniónak és a tagállamoknak; mit lehet tenni annak érdekében, hogy javuljon a foglalkoztatási helyzet.

A kínai migráció és a hukou rendszer

BIMBÓNÉ POLENYIK Anikó

Szegedi Tudományegyetem, Gazdaságtudományi Kar, Szeged

polenyik.aniko@gmail.com

A kínai gazdaság a világ egyik legdinamikusabban fejlődő gazdasága, a GDP bővülés az elmúlt két évtizedben 10% körüli, és napjainkra a világ második legnagyobb gazdaságaként tarthatjuk számon. Az ország sikereit exportorientált gazdaságpolitikájának és nagy számban rendelkezésre álló, olcsó munkaerőnek köszönheti, amelynek többségét - az egyenetlen fejlődés miatt – a vidékről a városokba, illetve a belső és nyugati tartományokból a tengerparti iparosodott területekre migráló népesség teszi ki. Napjainkban a vándorló népesség száma meghaladja a 200 millió főt.

A migrációt a kínai vezetés az ún. „hukou” rendszeren keresztül szabályozza. A rendszer a lakosságot a lakóhelye alapján regisztrálja, és az állam által biztosított szociális juttatásokat mindenki csak a regisztrált lakóhelyén jogosult igénybe venni. A szabályozás következménye, hogy a vidékről a városba érkező munkavállalók korlátozott jogokkal rendelkeznek városi társaikkal szemben.

A rendszer azonban nem bírt kellő visszatartó erővel, a szociális háló hiánya nem ellentételezte a magasabb városi munkabérek által elérhető jobb életszínvonal ígérését. A rendszer lehetőséget adott ugyan a *hukou* besorolás megváltoztatására, de a szigorú feltételek miatt ez az átlagos lakosság számára nem jelentett valódi alternatívát. A központi elbírálás megszűnte után a városok önállóan határozhatják meg a helyi *hukou* odaítélésének feltételeit, így a helyi munkaerőpiac helyzete alapján alakítják ki az átsoroláshoz szükséges kritériumokat. A 2008-as válság főként az exportra termelő, migránsokat nagy arányban foglalkoztató vállalatokat sújtotta, és az elbocsátások után bekövetkező újbóli termelés-fellendüléskor kialakult átmeneti munkaerőhiány a migráns munkások bérének emelkedését, jogainak bővülését, így a rendszer további lazulását eredményezte, ám a migráns és helyi munkavállalók közötti különbségek még mindig számottevőek maradtak.

Aszimmetriák a magyar számviteli szabályozásban 2000 után

BORBÉLY Katalin

Nyugat-magyarországi Egyetem, Közgazdaságtudományi Kar, Sopron
borbely.katalin@gmail.com

A cikk a magyar számviteli szabályozás elmúlt évtizedbeli sajátosságaival foglalkozik. Bemutatja azokat a jellegzetességeket, amelyekkel a volt szocialista országok, az átmeneti gazdaságok rendelkeztek ezen a területen, és megvizsgálja, fennállnak-e még ezek tényezők, és mi áll a háttérükben.

A címben megjelölt időpont arra utal, hogy a hatályos számviteli törvényt az Európai Unióhoz való csatlakozásra felkészülésként alkották meg Magyarországon, előírva benne a magyar számviteli standardok megalkotására vonatkozó kötelezettséget is.

Az eurokonform magyar szabályozás – részben számviteli tradícióiból adódóan – a hatalmi ágak szerepe súlyának tekintetében eleve aszimmetriával rendelkezik, hiszen a bírói ítékezés elenyésző szerepet játszik a törvényhozás és a végrehajtó hatalom túlsúlyával szemben. Ugyanakkor a vizsgált egy évtized számviteli szabályalkotása, ennek célja és megvalósulása létrehozott egy másik aszimmetriát is, ami elsősorban jogalkotási kérdéseket vet fel, de mindenképpen hatással van, illetve lehet a pénzügyi jelentések információtartalmára és annak előállítási költségeire. Felmerül a kérdés, hogy ebből a helyzetből az (újra) elinduló számviteli standardalkotás kiutat jelent-e majd. Ha igen, milyen hosszú lesz és hova vezet, azaz a létrehozott standardok lehetővé teszik-e majd, hogy a törvényalkotók minden lehetséges probléma megoldását előírni akaró szándéka átalakul-e egy olyan kétszintű szabályozássá, aminek az eredménye a számviteli törvény normativitása és az önállóbb, de felelősségteljesebb szakmai döntéshozatal lesz, vagy a jogszabályalkotás újabb szintje jelenti majd a probléma megoldását a magyar mikro-, kis- és közepes vállalkozások számára.

A Supply Chain Management bevezetésének vállalati feladatai

BOTTYÁN László
Edutus Főiskola, Tatabánya
bottyán.laszlo@edutus.hu

A Supply Chain Management a korszerű logisztikai szervezési elvekre épülő olyan irányzat, amely összefogja azokat a szervezeteket, vállalatokat és még az állami irányítókat is annak érdekében, hogy az alapanyag termeléstől a késztermék előállításán keresztül a hulladékfeldolgozásig közreműködőket közös összefogással, közös és hatékony integráció felé irányítsa.

Ezzel egy integrált ellátási lánc alakulhat ki, amelynek legfőbb célja az értékteremtési folyamat segítése és főképpen a hatékonyság javítása.

Az integrált lánc kialakítása is fontos lépés, de nem elég kialakítani, hanem állandóan menedzselni szükséges.

Az ellátási-lánc menedzsment bevezetése sok vállalatnál mutat vitathatatlan eredményt: csökken a termelési és a logisztikai költség, a készletek csökkennek, a vállalati átfutási idő rövidül, értékesítési lehetőségek nyílnak meg, növekvő forgalmat és nyereséget könnyvelhetnek el a láncban részt vevők.

Van azonban származtatott előnye is az SCM kialakításának: közös beruházások jönnek létre, tapasztalatok cserélődnek, és ezek eredménye is végső soron a jövedelem növekedése.

Vannak azért nehézségek is, növekszik a kommunikációs költség, felértékelődik a kapcsolat szerepe, „túl kell látni” a vállalaton kívül, ezt azonban meg kell tanulni, nem egyszerű dolog egy hálózat egészében gondolkodni.

Továbbra is széles azoknak a vállalatok köre, amelyek elzárkózik attól, hogy a tevékenységét ellátási-láncba szervezze. Bár a vállalati vezetők legtöbbször tisztában vannak a lánc működésének az előnyeivel, de a kialakításhoz kapcsolódó ráfordításokat, a feleslegesnek tartott szervezési munkát és az megtépződő vállalkozói függetlenséget olyan oknak tartják, amelyek miatt nem szívesen vesznek részt ilyen szervezetközi rendszerben.

A tanulmány segíti a vállalatvezetőket olyan feladatok kifejtésével, amelyeknek célja az ellátási-láncba történő csatlakozás, sőt gesztorként egy lánc elindítása.

A gyógy- és termálfürdők versenyképességi indexének pénzügyi aspektusai (kiemelten a vállalatok pénzügyi helyzetének hatása a fürdők versenyképességére)

Bozóti András
Pécsi Tudományegyetem, Pécs
andras.bozoti@gmail.com

Tanulmányom célja, hogy eddigi kutatási tevékenységem során feltárt egészségturisztikai potenciállal – gyógy- és termálfürdővel - rendelkező települések versenyképességi indexe és a gyógytényezőkre alapozott gyógyfürdők üzemeltető vállalatainak gazdasági helyzete közötti kapcsolatot kutassam. A versenyképesség sok tényező kölcsönhatásának eredménye, de mindennek az alapja a megfelelő pénzügyi-gazdasági háttér, ennek hiányában hiába rendelkezik egészségturisztikai potenciállal egy település, vagy régió, nem lesz képes kihasználni azt. Vizsgálni kell a forráshoz jutás folyamatát, a pályázatok elnyerésének módját és az ebben rejlő hatékonyság-fokozó lehetőségeket.

Úgy gondolom, hogy amennyiben sikerülne meghatározni azt, hogy mi szükséges egy versenyképes gyógy- és termálfürdővel rendelkező település fejlesztéséhez - ezen keresztül pedig az adott település egész régiójának fejlesztéséhez - akkor a jelenlegi nehéz gazdasági helyzetben kapaszkodót lehet nyújtani az önkormányzatok számára a települések gazdasági életének javuló pályára állításához.

Kutatásom során kiemelten vizsgálok két régiót (az OTKA-kutatásnak megfelelően), a Nyugat-dunántúli és a Dél-dunántúli régió gyógy-, illetve termálfürdővel rendelkező településeit. Célom megvizsgálni azt, hogy ezen fürdők üzemeltetői milyen gazdasági helyzetben vannak. Milyenek a tulajdonviszonyok, milyen arányban találhatóak önkormányzati illetve magán kézben és ez hogyan hat a sikerességükre, eredményességükre? Ehhez azonban elengedhetetlen feltérképezni az adott régió összes gyógy- és termálfürdőjét a megfelelő kategorizálással együtt, ami a források következtelensége miatt – mint ahogyan más tanulmányokban is olvasható – korántsem olyan egyszerű feladat, mint elsőre tűnhet. Miután ez megtörtént a fürdőket párosítani kell az üzemeltető vállalatokkal és pénzügyi eredményüket, mutatószámaikat, teljesítményeiket megvizsgálni és faktoranalízis segítségével modellbe ágyazottan következtetést levonni, milyen gazdálkodási jellemző az, ami leginkább meghatározhatja az adott fürdő sikerességét.

A publikáció az OTKA 106283 sz. támogatott kutatási projekt keretében készült, Bakucz Márta (bakucz@tk.pte.hu) kutatásvezetővel történt konzultáció alapján.

Európai adópolitika változása a válság hatására

Bozsi Sándor

Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Miskolc
pzbozsi@uni-miskolc.hu

A 2000-es években világos tendenciákat lehetett megfigyelni az Európai Unió országaiban. A tőke-, a vállalkozások és a munkaerő szabadsága egy különös adóverseny kialakulásához vezetett, amiben az újonnan csatlakozó közép-kelet európai országok is részt vettek. Az adóverseny lényege az volt, hogy az európai országok csökkentették a közvetlen adókat (a társasági adókulcsot, és a személyi jövedelemadó határadókulcsát), hogy növeljék tőkevonzó képességüket. A hiányzó bevételeket vagy a közvetett adók növelésével, vagy az állami kiadások csökkenésével pótolták.

A 2008-as válság cenzúrát jelentett ebben a folyamatban. A súlyosan eladósodott országok a közvetlen adócsökkentés politikáját nem folytathatták, a bankkonszolidáció és általában a válság okozta növekvő deficitnek finanszírozására több ország emelte a közvetlen adók adókulcsát. Éppen ezek az országok viszont nem nyertek sokat a közvetlen adók emelésével. A tanulmány azt igyekszik bizonyítani, hogy az adóemelést folytató országok a gazdasági növekedés visszaesésével és a tőkevonzó képességük csökkenésével fizetnek a hiány visszaszorításáért.

Nagy kérdés, hogy a közvetlen adók emelésével végrehajtott stabilizáció hosszú távon fenntartható-e?

A közvetett adók emelésének is lehetnek káros hatásai, különösen akkor, ha a gazdaság kevésbé nyitott, illetve ha az adóemelést nem normatív.

A tanulmány 2002 és 2011 között vizsgálja a GDP változása, az adóteher és a működő tőke áramlás közötti viszonyt, külön klasztereket képezve bruttó államadósság/GDP, export/GDP, államháztartási deficit/GDP, folyó fizetési mérleg/GDP szerint.

A vizsgálatokhoz az adatokat az Eurostat és az OECD adatbázisából nyertem. A tanulmány mellett érvel, hogy liberalizált munka- és tőke mozgás esetében nem lehet a deficitcsökkentés eszköze a direkt adók növelése. A deficitet az állami kiadások csökkenésével kell mérsékelni, minél nyitottabb egy ország, annál inkább.

Magyarország fogyasztóvédelmi intézményeinek vizsgálata uniós kitekintéssel

Csiszár Csilla Margit

Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Miskolc
csiszar.csilla@uni-miskolc.hu

A fogyasztóvédelem intézményrendszere Magyarországon a mai koncepciójának megfelelően a rendszerváltozás után alakult ki. A szervezetek eltérő feladat és hatáskörei mindmáig sok átfedést tartalmaznak, melynek kiküszöbölése továbbra is napirenden van. A tanulmány egyrészt uniós viszonylatban elemzi a működő intézményrendszerek lakossági megítélését, az európai fogyasztóvédelmi támogatások gyakorlatát, kapcsolatot feltételezve az egyes országokban nyújtott támogatási összegek és az intézmények lakossági megítélése között.

Az Európában jellemző három intézményi struktúra típust egy-egy példával mutatja be, melynek során Magyarország, Németország és az Egyesült Királyság fogyasztóvédelmi intézményrendszerét hasonlítja össze. Másrészt a tanulmány a magyarországi fogyasztóvédelem intézményrendszerét térképezi fel, kiemelve a támogatási rendszer sajátosságait.

Magyarországon az állami fogyasztóvédelmi szervezetek többsége költségvetési szervként működik, ennek keretében önállóan gazdálkodik a költségvetési előirányzattal. A vizsgálat a költségvetési előirányzatok nagyságát és időbeli alakulását is mutatja. A civil szervezetek finanszírozása nemzeti támogatási rendszeren, pályázatokon keresztül valósul meg, melynek hatékonyságát és eredményességét vizsgálja a tanulmány.

Ezekkel összefüggésben a kutatás feltárja e szervezetek működésének sajátos jellemzőit, kitér a válság hatására csökkenő források miatt adódó akadályokra, egyidejűleg egy olyan jövőbeni kutatást kíván megalapozni, melynek során e szervezetek gazdálkodását, az erőforrásai felhasználásának hatékonyságát célzottan tudja vizsgálni.

„A tanulmány/kutató munka a TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0008 jelű projekt részeként – az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében – az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.”

Civilszervezetek szerepe a munkaerőpiac fejlesztésében különösképpen a barnamezős területekre

DABASI HALÁSZ Zsuzsanna
Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Miskolc
hrdabasi@uni-miskolc.hu

A magyarországi gyermekek egyre nagyobb hányada hátrányos helyzetű családokban lakóközösségekben, lepusztuló térségekben, depressziós- és stressz-övezetekben él. Ezen területek kialakulásának egyik oka Magyarországon a szocialista nagyipar leépülését követő elmaradt revitalizáció. A kialakult barnamezőkön egyre súlyosabb a társadalmi leszakadás. Az itt élő gyerekek teljesítménye egyre gyengébb. Simon Anitával folytatott kutatásunk 2005-ben is bizonyította, hogy a tanulók iskolai teljesítménye függ a lakóhelyük szocio-ökonometriai helyzetétől. Számos elmélet foglalkozik azzal a ténnyel, hogy az oktatás képessé teszi az embereket magasabb szintű életre. A barnamezőkön a hátrányos helyzetű gyermekek számára az oktatás az egyetlen kiút a sokszor akár súlyos nyomornak nevezhető körülmények közül. Gazdasági kutatásokkal kimutatható a kapcsolat a tanulók mennyiségi tudása és a térség teljesítőképessége között, illetve logikailag belátható hogy a jövő munkaerejének minőségi mennyiségi munkavállalói képességét egyértelműen meghatározza az oktatásban nyújtott teljesítmény. Ma Magyarországon a barnamezős területeken nem létezik olyan új pályára állító komplex stratégia, amely a környezeti rekultivációt összekapcsolja a társadalmi szempontokkal is. Ebben az írásban a borsodi és azon belül a miskolci nehézipari fellegvár területén kialakult elszlömösödő barnamező helyzetével foglalkozom, bemutatom az elmaradt revitalizáció migrációs hatását, amely következménye egy népességcsere és a térségben meglévő a civil kezdeményezések szerepét és hatását vagy éppen kiaknázatlan lehetőségét.

A cikk elkészítése a TÁMOP 4.2.1.B-10/2/KONV-001-2010 projekt támogatásával valósult meg.

Az innováció etikai kérdései

DEMETER Diána Lídia, SZEGEDI Krisztina
Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Miskolc
demeter.lidia@uni-miskolc.hu, vgtkrisz@uni-miskolc.hu

A cikk egy interdiszciplináris kutatási témát vizsgál, amikor az innováció etikai kérdéseire fókuszálva összekapcsolja a műszaki és a társadalomtudományok fontos területeit. Az innováció szélesen értelmezve a fogyasztói igények új, magasabb minőségi szinten történő kielégítését jelenti, aminek központi eleme a kutatás-fejlesztés. Az etikai alapkérdését, azaz a mi helyes, illetve jó viselkedés, az innovációra és azon belül a kutatás-fejlesztésre alkalmazva elgondolkodtató következtetésekre jutunk.

A gazdasági fejlődés során az alapvető probléma jelentkezett, hogy miközben a fokozódó termelés az emberiség, és az egyes ember növekvő igényeit kívánja kielégíteni, az alkalmazott technológiák mellékhatásai az embert körülvevő környezet romlását okozzák, és negatívan hathatnak egyes érintettekre. Hans Jonas szerint a modern technika által kínált képességek, az ember hatalmának növekedése kiterjesztette a felelősségét is, ami újfajta etikai dimenziókat tár fel az innováció területén. Az etika az innováció területén, csakúgy mint a globális gazdaságot tekintve egyfajta morális segítő, fékező szerepet tölt be. Az innováció sokakat érint, és nagyon különböző lehet az egyes érintettekre gyakorolt hatása, ezért elengedhetetlen ezen hatások vizsgálata.

A cikk a címben szereplő kutatás első fázisában az elméleti összefüggésekre koncentrál. Az innováció, a kutatás-fejlesztés, és az etika alapvető definíciói után bemutatja, hogy milyen speciális etikai dilemmákat vet fel az innováció és a kutatás-fejlesztés, kiemelve az információtechnológia, a nanotechnológia és a biotechnológia etikai problémáit. Ezt követően kerül sor a kutatás lehetséges empirikus irányainak meghatározására.

"A bemutatott kutató munka a TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0008 jelű projekt részeként az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg."

Gyógy? Wellness? Spa?- Terminológiai útvesztő az egészségturizmusban

DOBA Szilvia, ZSIGMOND Edit

Budapesti Gazdasági Főiskola, Gazdálkodási Kar, Zalaegerszeg

doba.szilvia@pszfz.bgf.hu, zsigmond.edit@pszfz.bgf.hu

„Az egészségturizmus 2013-ig a magyar turisztikai szektor elsődleges kiemelt terméke”- áll a 2005-2013 közötti időszakra szóló Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégiában. Az ebben megfogalmazott célkitűzés e termék belföldi és nemzetközi versenypozíciójának javítása. A Stratégiában kifejtett koncepció megvalósításának előfeltétele azonban az egészségturisztikai létesítmények profiljának pontos meghatározása, az általuk nyújtott komplex szolgáltatások tematizálása. Ehhez felétlenül szükséges az egészségturizmushoz kapcsolódó fogalmak exakt definiálása. A magyar versenypozíció javításához elegendő lenne a hazai fogalomhasználat vizsgálata, de mivel az ágazat komoly külföldi kihívásokkal néz szembe, ezért szükséges a német és angolszász területeken használt terminológia alapos ismerete. Ez két okból is elengedhetetlen egészségturizmusunk versenyképességének szempontjából. Egyrészt ezek a területek jelentik Magyarország fő turisztikai küldő területeit, másrészt a külföldi versenytársak egészségturisztikai terminológiájának feltérképezése fontos kiindulópontja saját kínálatunk kialakításának.

Számos fogalom vár tisztázásra. Hol, mit értenek gyógyturizmus, wellness-turizmus alatt; milyen kritériumoknak kell megfelelnie az egyes országokban a gyógyfürdőknek; milyen feltételek megléte esetén használhatják a létesítmények a gyógy, a wellness, a spa vagy a termál jelzőt?

Előadásunkban kísérletet teszünk az említett nyelvterületeken használatos egészségturisztikai szakkifejezések tartalmának feltárására, az értelmezésbeli különbségek és hasonlóságok bemutatására.

A konferencia előadás és publikáció az OTKA 106283 sz. támogatott kutatási projekt keretében készült.

Az Európai Unió kohéziója és versenyképessége a stratégiák szintjén

EPERJESI Zoltán

Fővárosi Közterület-Fenntartó Zrt., Budapest

zoltan.eperjesi76@gmail.com

A lisszaboni stratégia újraindításával a kohéziós politika sokkal erősebben koncentrálna a tudásalapú gazdaság megteremtésére, a kutatás-fejlesztésre, valamint az innováció fontosságára. Az első pontban két táblázattal szemléltem a konvergencia és a regionális versenyképesség forrásainak megoszlását a 2007-2013-ig terjedő időszakban. Az első számú táblázatból jól megfigyelhető, hogy a közép-kelet európai volt szocialista országok, valamint a mediterrán országok, leszámítva Franciaországot és Spanyolországot, a rájuk eső forrásokat kohéziós és konvergencia célkitűzésekre költik. Csak Csehország és Szlovákia esetében történik minimális forrásallokáció a versenyképesség célkitűzés javára. Fordított a helyzet az EU fejlett magrégióiban, ahol a források meghatározó hányadát a versenyképesség fokozására használják fel.

A tanulmány második pontjában taglalom az Európai Unió Európa 2020 elnevezésű stratégiáját, amely jelentős paradigmaváltást jelent a lisszaboni stratégiához képest. Míg a lisszaboni stratégia az unió szociális kohézióját tartotta elsőszámú prioritásának, addig az Európa 2020 stratégia a versenyképesség növelésére helyezi a fő hangsúlyt.

A tanulmány harmadik pontjában ismertetem a 2000-2006-ig, valamint a 2007-2013-ig terjedő költségvetési időszakok forrásallokációjában bekövetkezett lényeges különbségeket. Az összehasonlító táblázatból jól láthatók a szerkezeti változások. A 2007-2013-ig terjedő költségvetési időszakban megállapítható, hogy a versenyképesség irányába tolódott el a hangsúly. A versenyképesség előirányzatra szánt kiadások éves szinten 6-7%-kal növekednek a közösségi agrárpolitika rovására, amely éves szinten 3%-kal csökken. Az aktuális költségvetési időszakban rendelkezésre álló 347,410 milliárd euró összeg 81,5%-át a konvergencia célkitűzésre, 16%-át a regionális versenyképesség és foglalkoztatottság célkitűzésre, míg a fennmaradó 2,5%-ot az európai területi kooperációs célkitűzésre fordítják.

A versenyképesség célkitűzés irányába történő elmozdulás heves indulatokat fog kiváltani a kohézióban, és gazdasági felzárkózásban érdekelt közép-kelet európai tagállamokból.

„Oszd meg és uralkodj”

FENYVESI Éva

**Budapesti Gazdasági Főiskola,
Kereskedelmi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Kar, Budapest
dr.fenyvesi.eva@kvifk.bgf.hu**

„Divide et impera” azaz „oszd meg és uralkodj” hadicselt az ókori rómaiak használták először, majd a történelem során, sokán átvették. Az etikai szempontból nem makulátlan taktika többek számára sikert hozott az országok közötti háborútól kezdve a munkahelyi cselszövéséig. Az „oszd meg és uralkodj” vezényszó azonban új tartalommal megtöltve – Tomka János alapján: „A megosztott tudás hatalom” szinonimájaként – akár a szervezetekben zajló tudásmegosztás vezényszava is lehetne a ma még gyakran alkalmazott „A tudás hatalom” helyett.

„A tudás hatalom” számos embernek a kiemelkedő pozíció egyik lehetőségét jelenti egy adott szervezetben. Az elmúlt években azonban a tudásmenedzsment témakörében kutatók (Bencsik, Noszkay, Tomka stb.) közül egyre többen fogalmazzák meg azt, hogy azok a szervezetek, ahol a tagjaik hatalmi eszköznek tekintik a tudásukat – ezért igyekeznek minél kevésbé megosztani azt – alul maradnak a piaci versenyben.

Publikációm a tudással, mint gazdasági erőforrással foglalkozik abból a megközelítésből, hogy megkülönböztesse a tudásmegosztásból származó hasznot és haszonáldozatot egyéni és szervezeti szinten. A vizsgálatot szükségesnek tartom, mert az erőforrások felhasználásakor mérlegelnünk kell az alternatív alkalmazási lehetőségeket. Ez megtehetjük úgyis, hogy figyelembe vesszük, hogy milyen és mekkora haszonnal, illetve milyen és mekkora haszonáldozattal jár alkalmazásuk. Ha az egyén ismeri tudásmegosztásának hasznát és a velejáró lemondást, akkor talán tudatosabban meri vállalni a tudásmegosztás „kockázatát”. Ugyanígy, ha a szervezet tisztában van azzal, miért érdemes tagjainak tudásmegosztását támogatni, milyen haszonnal jár ez a szervezet számára, és milyen áldozatokat kell vállalnia ennek érdekében, akkor elkerülheti, hogy sok értékes tudás menjen veszendőbe.

Az új generáció elvárásai a munkahelyekkel szemben

FERINCZ Adrienn
Budapesti Corvinus Egyetem, Budapest
adrienn.ferincz@uni-corvinus.hu

Az Internet, a közösségi oldalak népszerűsége, a mobil kommunikációs eszközök elterjedése mind arra irányítják a figyelmünket, hogy életvitelünk, szokásaink megváltoztak. Kutatásomban arra keresem a választ, hogyan látja ezt az új generáció, amelyik az Interneten nőtt fel, és akiknél ezen változások fokozottabban jelennek meg?

Az új generáció tagjai, akiket az Y generáció után Z-nek nevezhetünk, a 90-es évek elején születtek. Jellemzőik többek között a digitális műveltség, a gyorsaság, a kapcsolódottság, az interaktivitás, a szociális kapcsolatok fontossága. Ezen generáció a munkaerőpiac küszöbén áll, kutatásom célja tehát annak feltárása, hogy milyen munkakörnyezetben képzelik el jövőjüket az üzleti szférában elhelyezkedni kívánó magyar egyetemista fiatalok, a Z-generáció tagjai, és a generációs sajátosságok hogyan hatnak ezen elvárások alakulására.

Kvalitatív feltáró kutatás keretében fókuszcsoportokat és mélyinterjúkat végeztem. A fókuszcsoportok alanyai Magyarország vezető közgazdaságtudományi egyetemének harmadéves gazdálkodási és menedzsment szakos hallgatói voltak, míg az interjúk során már vezetői tapasztalattal rendelkező hasonló tanulmányokat folytató végzős hallgatókat kérdeztem meg.

Kutatásom eredményeként azonosítottam, hogy a generációs sajátosságokból kifolyólag milyen főbb elvárásaik vannak a munkahelyeken a fiataloknak. Ezen tulajdonságokból fakadóan a Z-generáció tagjai többek között a munkahelyen is közösségre, tapasztalásra, bevonódásra, struktúrára vágnak. A kutatás legfontosabb következtetése, hogy a fiatal generációnak egyaránt fontos a struktúra és a rugalmasság, azaz az ideális munkakörnyezet egyaránt jellemezhető a struktúrával és a választás lehetőségével, a rugalmassággal. Tehát nem működik egyik sem a másik nélkül, a túlzott struktúrát egy idő után „börtönként” élik meg, míg a túlzott rugalmasságot is elutasítják, mert nem merik az ezzel járó felelősséget felvállalni.

Úgy gondolom, mind a gyakorlati szakemberek, vállalatok, mind a kutatóközösség számára is hiánypótló az újonnan munkaerőpiacra belépő, már az Interneten felnőtt generáció munkavégzéssel kapcsolatos attitűdjeinek, elvárásainak vizsgálata. A kutatás menedzsment területen tanuló és elhelyezkedni kívánó hallgatókat vizsgált, így a megállapítások kizárólag a szellemi foglalkozású, és az említett területeken dolgozó, dolgozni kívánó fiatalokra vonatkozik.

A kulturális hatások mérhetősége a költség-haszon elemzések során

FODOR Beáta

Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Miskolc
vgtfodor@uni-miskolc.hu

Noha a költség-haszon elemzés módszerének (cost–benefit analysis) gyökerei az 1800-as évekig nyúlnak vissza, Magyarországon a rendszerváltozást követően került az érdeklődés középpontjába. A tanulmány egyrészt rámutat arra, hogy a közösségi döntések költség-haszon elemzése során megjelenő haszonhatások elvi módszertani kérdései a szakirodalomban nem alkotnak egységes felfogást, egységes rendszert. Ahhoz, hogy a költség-haszon elemzés során vizsgálandó haszonhatások áttekinthetőségét javítsam, szerkesztettem egy modellt, amely elemi összetevőkre bontva rendszerezi a főbb haszonhatásokat. A haszonhatások a főbb típusjegyek szerint megjelenhetnek közvetlenül, vagy közvetetten, egyéni, vagy társadalmi szinten, gazdasági, vagy környezeti vetületben, és kifejezhetőek természetes mértékegységben, vagy pénzürtékben, érvényesülhetnek rövidtávon, vagy hosszútávon, továbbá kiterjedhetnek helyi, regionális, országos, vagy országghatáron átnyúló területekre is. Ezek az elemi módszerek nem teljesen függetlenek egymástól. Előfordulhat olyan eset is, amikor egy adott szempont szerint vizsgált haszonhatást egyidejűleg több elemi módszer is jellemez. A kutatás erre a módszertani bázisra építve vizsgálja, hogy milyen módon és hogyan mérhetők az egyes közösségi döntések kulturális hatásai. A kultúra alapvetően egy nehezen számszerűsíthető, közösségi szinten érvényesülő, gondolatbeli, viselkedésbeli szervező erővel ható tényező. A kultúra jellegéből következőleg az egyik legnehezebben mérhető tényezőnek minősül az e téren jelentkező haszonhatás. A tanulmány ahhoz kíván hozzájárulni, hogy a költség-haszon elemzés során vizsgálandó haszonhatások áttekintési lehetőségét javítsa. Erről egy kiinduló jellegű alapvetést állít össze.

„A tanulmány a TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0008 jelű projekt részeként – az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében – az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.”

Vállalati fenntarthatósági stratégiák és vezetői képességek

FÜLÖP Gyula

Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Miskolc
vgtfulop@uni-miskolc.hu

Az utóbbi évtizedben a fenntarthatóság követelményei számos vállalat stratégiájában megjelentek. A gazdasági célok mellett meghatározzák a követendő társadalmi és környezeti szempontokat is. Ugyanakkor számos empirikus vizsgálat azt mutatja, hogy a társadalmi és környezeti teljesítményük csak lassan javul a nem megfelelő gazdálkodási módszerek és eszközök alkalmazása, valamint az azzal nem adekvát vezetői képességek miatt. Ezért ennek a tanulmánynak a célja a fenntarthatósági stratégiák vállalati megvalósításának az eredményesebbé tétele.

A cikk a XXI. század új vállalati stratégiai kihívásaiból indul ki. A globalizáció, a fenntarthatóság, az IT-alkalmazások, a munkaerő diverzitás, az etikai és vezetői kompetenciák napjaink vállalatainak központi kérdései, amelyek jelentősen befolyásolják a legtöbb vállalat stratégiáját.

A következő lépésben az alapvető fenntarthatósági stratégiai változatok célját és szerepét ismerteti. Ezek a stratégiák olyan felelősségteljes vállalati tevékenységekre helyezik a hangsúlyt, amelyek a fenntarthatóság kérdését a vállalat fejlesztési és növekedési lehetőségének tekintik, és érvényre juttatják minden tevékenységi területen. A fenntarthatósági stratégiák típusai: hitelességi stratégia, hatékonysági stratégia, innovatív stratégia, és transzformációs stratégia.

Végül a cikk sorra veszi azokat a szempontokat, amelyek leginkább hozzájárulhatnak a fenntarthatósági követelményeknek megfelelő vezetői képességek sikeres fejlesztéséhez. Ez a hat egymással összefüggő sajátos szempont: a közös cél, a hosszú távú szemlélet, az érzelmi elköteleződés, a társulás a nyilvánossággal, az innováció, és az önszerveződés. A fenntartható vállalatok vezetői e sajátos szempontok figyelembe vételével hozzák meg döntéseiket. Ennek során olyan új cselekvési modelleket, kompetenciákat hoznak létre, amelyek helyreállíthatják az üzletbe vetett bizalmat.

„A tanulmány/kutató munka a TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0008 jelű projekt részeként – az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében – az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.”

A könyvvizsgálati elvárási rés sarokköveinek azonosítása Magyarországon

FÜREDI-FÜLÖP Judit

Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Miskolc
judit.fulop@uni-miskolc.hu

A piacgazdaság megfelelő működéséhez szükséges, hogy a gazdálkodók a vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetükről megbízható és valós információkat hozzanak nyilvánosságra, a jogszabályokban meghatározott módon, elősegítve ezzel, hogy az ezen információkat tartalmazó pénzügyi beszámolók alapján az érintettek felelős és megalapozott döntéseket tudnak hozni.

A nyilvánosságra hozott információk minőségét és megbízhatóságát növeli a független könyvvizsgálók által végzett könyvvizsgálat, amely minden társadalomban kulcsfontosságú szerepet tölt be az általános és piaci bizalom, hitelesség megteremtésében, megőrzésében, esetenként helyreállításában, hiszen önkéntes jogkövetésre ösztönzi a vállalkozásokat, és erősíti az ellenőrzöttség tudatát.

Az utóbbi évtizedekben jelentős kutatásokat folytattak a könyvvizsgálattal szembeni elvárási problémákkal kapcsolatban. Az elvárási rés jellegére és szerkezetére vonatkozó empirikus vizsgálatok célja jellemzően felderíteni a könyvvizsgálók tényleges, valamint vélt szerepét és felelősségét és feltárni azokat a tényezőket, amelyek hozzájárulnak az elvárási rés létezéséhez adott társadalomban. A szakirodalomban lényeges kérdés az elvárási rés megfelelő definiálása, illetve jellegének és struktúrájának meghatározása, valamint az elvárási rés szűkítési lehetőségeinek meghatározása.

A könyvvizsgálati elvárási rés témájában elért jelentős nemzetközi kutatási eredmények további vizsgálat nélkül azonban nem feltétlenül alkalmazhatóak Magyarországra vonatkoztatva, mert a megállapításokat befolyásolják – és esetleg torzítják – az adott ország egyedi gazdasági, társadalmi vagy jogi tényezői.

Hosszú távú kutatási célom az elvárási-teljesítmény rés Magyarországon jellemző részeinek – ésszerűségi-, standard -, illetve teljesítmény rés – feltárása azért, hogy meghatározható legyen az elvárási rés szűkítési megoldásainak megfelelő kombinációja.

A könyvvizsgálati elvárási rés magyar modelljének meghatározásához az alábbi területek vizsgálatát tartom kiemelten szükségesnek:

- a könyvvizsgálat hatóköre, könyvvizsgálók által elvégzendő feladatok;
- könyvvizsgálat által nyújtott bizonyosság;
- a könyvvizsgálat korlátai, a könyvvizsgálók felelőssége;
- könyvvizsgálók függetlensége; valamint
- a könyvvizsgálói jelentés terminológiájának értelmezése, információ tartalma, hasznosíthatósága a döntéshozatalban.

„A tanulmány a TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0008 jelű projekt részeként – az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében – az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.”

A kreatív intelligencia fejlesztésének lehetőségei a vállalkozásoktatásban

GARAJ Erika
Edutus Főiskola, Tatabánya
garaj.erika@edutus.hu

Az oktatási innovációk egyik formája a módszertani fejlesztések köre, amelyek során (1) teljesen új módszertani megoldások kifejlesztésére kerül sor vagy (2) más területen már alkalmazott metodika újra gondolására. Ez utóbbinak része a „best practice” formában alkalmazott megközelítés, amelynek segítségével újra gondolhatjuk eddigi oktatási gyakorlatunkat és növelhetjük pedagógiai hatékonyságunkat. A vállalkozásoktatásra különösen igaz a gyakorlatorientált elvárásoknak való megfelelés. Ezek közé tartozik a hallgatók olyan üzleti készségeinek fejlesztése mint a kreativitás, a problémamegoldó és az innovatív gondolkodás, amely felkészít a gazdasági életben való sikeres közreműködésre. Előadásomban a kreatív intelligencia fejlesztésének lehetőségeit térképezem fel, hogyan növelhető a kreatív intelligencia az üzleti szimulációk ill. esettanulmányok segítségével?

A kreativitás az innováció hajtóerejeként kerül előtérbe; a tudás pedig a kreativitáshoz szükséges, ezért az oktatás, képzés szerepe még fontosabbá válik. Huggins és Izushi (2008) szerint a tudás, az innováció és a versenyképesség szoros összefüggésben áll egymással, mégpedig úgy, hogy a tudásból kiindulva az innováción keresztül valósul meg a vállalkozások versenyképessége. A kreativitás pedig az a képesség, ahogyan szokatlan módszerek alkalmazásával számos innovatív megoldáshoz juthatunk. Florida (2002) a kreativitásnak három típusát határozza meg: a technológiai kreativitást (innováció), a gazdasági kreativitást (vállalkozói szellem), és a kulturális/művészeti kreativitást. E típusok rendkívül szoros kapcsolatban állnak egymással, és erősítik is egymás hatását.

Fentiekből kiindulva a többszörös intelligencia modell (Howard Gardner) alapján részletesen ismertetem – a vállalalkozási képességek szemszögéből – a különböző intelligencia típusait, összefüggéseit és gyakorlati alkalmazási lehetőségeit konkrét példákkal illusztrálva.

JEL: A23 – Graduate Economic Education and Teaching of Economics; A39 – Other Collective Works; M13 – Business Administration: New Firms, Startups

Az ipar- és a foglalkoztatáspolitikai kapcsolata regionális aspektusból

HEGYI-KÉRI Ágnes

Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Miskolc

hkagi@uni-miskolc.hu

A gazdasági növekedés és fejlődés egyik legszembetűnőbb kísérő jelensége a gazdasági tevékenység szerkezetének átalakulása különösen igaz ez a megállapítás a Visegrádi országok elmúlt évtizedére. A rendszerváltozást követő transzformációs recesszió egyik következményeként a monostrukturális gazdasági szerkezet viszonylag rövid időn belül átalakulni kényszerült. A folyamat nem tekinthető lezártnak és homogénnek. A gazdasági szerkezet regionális kialakulását, az egyes szektorok koncentrációját, a delokalizáció, a központi és regionális ipar – és területfejlesztési elképzelések is alakítják. A regionális gazdaság fejlődésében bemutatom az ipari foglalkoztatás jelentőségét. Ehhez kapcsolódva a regionális egyenlőtlenségeket szemlélve definiálom az iparpolitikát, foglalkoztatáspolitikát illetve a két politika egymáshoz való viszonyát. A regionális fejlesztés fő célkitűzése a kiegyensúlyozott térségi munkaerő megoszlás elősegítése, az elvándorlás megakadályozása. Tényként kezelendő, hogy olyan súlyos problémák, mint a barnamezős területek revitalizációja, a két részpolitika (foglalkoztatás és iparpolitika) összehangolása, összefogása és együttműködése nélkül kudarc, vagy legalábbis nehezebb megvalósítást igényel. Kutatásom során igyekszem áttekinteni az iparban foglalkoztatottak regionális eloszlását Magyarországon és Szlovákiában, különböző indikátorok segítségével számszerűsítem az elmúlt évek folyamatait. Kitérek cikkemben a munkaerőpiaci depresszió fogalmára is, amely szoros összefüggésben áll a dezindustrializációval.

"A bemutatott kutatómunka a TÁMOP 4.2.1.B-10/2/KONV-001-2010 jelű projekt részeként az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg."

Együttműködési kompetenciák

HENKEY István

Szegedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Szeged
henkey@menedzsment.eu

Napjaink munkahelyeinek – de a korábbiaknak is, emellett az élet valamennyi területén is igaz- alapvető és döntő fontosságú kérdése: hogyan lehet jól együttműködni a többnyire közösen megoldandó feladatok magas hozamának érdekében?

Milyen életstratégiát kövessünk mind – a felnőttek világát alapvetően alakító – a munkahelyeken, mint a társas kapcsolatokban? Hogyan előzzük meg, vagy hogyan menedzseljük – napjaink világában szükségszerűen jelenlévő – konfliktusokat úgy, hogy annak kimenetele win-win (győztes-győztes) legyen? Miért fontos az optimális arousal (a szervezet izgalmi és éberségi állapota) szint saját magunknak és környezetünknek, mit jelent a stressz-menedzsment? Miért együttműködési kompetencia a helyes időgazdálkodás és a kérdezés művészete? Lehet-e együttműködni úgy, hogy nem ismerjük önmagunkat és magunknak másokra gyakorolt hatását? Segít-e a bizalom kiépítése – és milyen veszélyeket hordoz – az együttműködés megalapozásában és segít-e az első találkozás benyomás az együttműködés gyorsításában?

Ezekre a kérdésekre kereste a válaszokat a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Munkaügyi Kapcsolatok és Társadalombiztosítási Képzések Intézete, amikor a 2012 őszén „*Együttműködési kompetenciák*” címen kurzust hirdetett a végzős mesterszakos hallgatók számára.

A kurzus szükségességét korábbi személyes tapasztalatok, a munka világának és változásainak innovációs szükséglete, valamint egy primer kutatás előzte meg. Mindhárom tényező egyértelműen inspirálta a kurzus szükségességét és ezt a szemeszter végi anonim hallgatói megkérdezések is súlyozottan alátámasztották.

A maximálisan gyakorlat-orientált kurzus a sikeres/boldog/értékes élet összetevőnek vizsgálatából indult és elméleti ismeretek, tesztek sokasága valamint közös- és egyéni önálló feladatok megoldásán keresztül világított rá az együttműködés kikerülhetetlenségére és a szükséges/alkalmazandó együttműködési kompetenciákra.

A tanulmány rendszerszemléletűen mutatja be napjaink munkakörnyezetének nélkülözhetetlen együttműködési kompetenciáit, valamint az egyetemi kurzus tapasztalatait. A tanulmány hasznos lehet minden új munkahelyre belépők számára – különösen, ha ez éppen az első munkahely-, de a munkahelyi HR menedzsment számára is.

A fenntarthatósági számvitel mint a számvitel új iránya

HÓDINÉ HERNÁDI Bettina

Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Miskolc

vgtbetti@uni-miskolc.hu

Napjainkban a vállalati fenntarthatóság a vállalatok egyik nagy kihívása. A jelenlegi tevékenységük nem csak a mára, hanem a jövőre is hatással van. Ezzel már maguk a vállalatok, illetve vezetőik is tisztában vannak, azt viszont kevesen tudják, hogy hogyan valósítsák meg a vállalati fenntarthatóságot, hozzájárulva a globális és a regionális fenntarthatósághoz. Ezért lényeges, hogy a vállalatok többek között fenntarthatósági stratégiával is rendelkezzenek, és olyan számviteli információs rendszerrel, ami a megváltozott, új követelményeknek eleget téve környezeti és társadalmi információkat is képes összegyűjteni, rendszerezni, és a megfelelő formában az érintettek számára kommunikálni. Ezzel segítve elő a vállalat menedzsmentjét a vállalati fenntarthatóság érdekében meghozott döntések felelősségteljes meghozatalában.

Éppen ezért a tanulmány célja, hogy bemutassa, a fenntarthatóság követelményeinek hogyan tud a számvitel mint az üzlet nyelve, az információk forrása megfelelni.

A cikk a vállalati fenntarthatóság megközelítéseiből indul ki, ezután ismerteti a számvitel legfontosabb alapelveinek, a vállalkozás folytatás elvének az újraértelmezési lehetőségét. Majd felvázolja a hagyományos számviteli információt igénylők körének és tartalmának megváltozásából adódó megközelítések alternatíváit.

A következő részben összefoglalja a számvitel fenntarthatósági szempontú jellemzőit, úgy mint a környezeti számvitel, triple bottom line (három optimalizálás) számvitel, fenntarthatósági számvitel.

Végül pedig arra tesz javaslatot, hogy hogyan lehet a hagyományos számvitel céljait és eszközeit fenntarthatósági számviteli rendszerre fejleszteni.

„A tanulmány/kutató munka a TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0008 jelű projekt részeként – az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében – az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.”

Amikor vállalkozó vezetés komparatív előnyt teremt

HORTOVÁNYI Lilla
Budapesti Corvinus Egyetem, Budapest
lilla.hortovanyi@uni-corvinus.hu

A kutató számos vizsgálatot végezett arra vonatkozóan, ki lesz vállalkozóként sikeres és ki vall kudarcot, s amelynek eredményeként kiemelkedett néhány, vállalkozókra jellemző vonás, és mint ilyenek, szükségesek a hatékony vállalkozói viselkedéshez. A jellemző tulajdonságokon alapuló „vállalkozóság” elméletek összességükben még mindig nem meggyőzőek, fogalmazta meg kritikáját Stevenson (2006). Érvényességük megkérdőjelezhető tekintve, hogy gyakran ellentmondásosak. A kognitív pszichológia új betekintést enged a vállalkozók gondolkodásmódjába és abba a tevékenységbe, hogy miként alakítják a vállalkozói folyamatot. A döntéshozatal feltárásával lehetőség nyílik a vállalkozók gondolati sémáinak (percepció, memória, tapasztalat, intuíció és értékelés) a jövőfelfogással (pl. szándékok és víziók) való összekapcsolására, amely előremutató eredményekre vezethet. Mohammed és Schwall (2009) kutatásukban összefoglalták, hogy hiány van az olyan szisztematikus kutatásokban, melyek az egyéni különbségeket a döntéshozatal kontextusában vizsgálják.

Ajánlásukat követve, jelen empirikus kutatás célja a vezetők kognitív és viselkedési aspektusainak a feltárását a döntéshozatal egy kis, ám igen lényegi elemére, az új vállalkozás indítására fókuszálva. Célul tűzte továbbá azt is, hogy lehetőség szerint többdimenziós vezetői stílusokat tárjon fel. A kognitív stílus kutatásoknak szükségük van komplexebb modellekre melyekben több az egyéni tényező, attitűdök, valamint a személyes perspektíva, és többféle szintet is figyelembe vesznek. Amint arra Kirton (2003) felhívta a kutatóközösség figyelmét, az egyes munkakörök különböző kognitív stílust követelhetnek meg miközben maga a vezetői munka más kognitív irányultságú. Kutató ezért heterogén foglalkozási csoportokat vont be a kutatásba (pl. marketing szakember, könyvelő, auditor, vagy projekt menedzser stb.). A kutatás legfontosabb eredményei:

1. A kognitív pszichológia és vezetőitípusok elméleti feldolgozását és összekapcsolását követően a vezetői döntéshozatalt szűkebb kontextusban helyezte és azonosította, hogy a kogníció miképpen befolyásolja a motivációt és vállalkozói lehetőség észlelését.
2. A kutatási hipotézisek teszteléséhez 37 ország részvételével lefolytatott nemzetközi primer adatfelvétellel gyűjtött mintát.
3. A magyar (közép)vállalati gyakorlatban is vizsgálta az eredmények relevanciáját.

A tanulmány a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatásával készült.

Stratégiai gondolkodás fontossága az egészségügyben

HORVÁTHNÉ CSOLÁK Erika

Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Miskolc

stcsera@uni-miskolc.hu

Az egészségügyben zajló változások és a verseny rákényszeríti a kórházakat, hogy megkeressék a kiutat a fennmaradáshoz és fejlődéshez. Jelentős versenyelőnyt jelent, ha a kórház képes arra, hogy felmérje környezetét, majd a vizsgálati eredmények alapján feltárja, mely területe(ke)n, milyen módon tud újítani. A megújulás egy kórház esetében megnyilvánulhat az ellátási színvonalban, technológiában, de a menedzsment gondolkodásbeli változásában is, mely aztán a szervezet működésében is megjelenik. Az orvostechonikai eszközök, a gyógyszerek, az egészségügyi informatika folyamatos innovációs lehetőségeket kínál. De említést kell tenni a betegek egyre növekvő elvárásairól is, mint az alternatív gyógymódok alkalmazása iránti nyitottság, Just In Time típusú, menedzser ellátás iránti igény, komfortszint emelése az intézmény egyes osztályain.

Tény, hogy a társadalom egyre inkább öregszik és a gyógyítás színvonalának emelkedése révén az átlagos életkor megnőtt, a kettő eredőjéből következik, hogy megnőtt az igény a krónikus illetve ápolási osztályok iránt. Az adott intézmény földrajzi elhelyezkedése az egészségturizmus lehetőségét is felveti, melyet megragadva, megfelelő fejlesztésekkel, segíteni lehet az adott kórház finanszírozási helyzetének javítását. A fenti változások az ágazat költségeinek rohamos emelkedését eredményezik, mely súlyos terhet ró mind az ágazat finanszírozóiára, mind az intézményekre.

Ezek a nemzetközi tendenciák kisebb-nagyobb mértékben érintik nemcsak az egészségpolitikát, de az egészségügyi intézményeket is. A kórházak menedzsmentjének pedig reagálnia kell mindezekre. Mindezek alapvető feltétele, hogy a kórház tudja melyek erősségei, gyengeségei, lehetőségei, mit is szeretne elérni, milyen stratégiát követ. A kórházak vezetésének meg kell találnia a megfelelő eszközöket céljaik eléréséhez. Elsősorban a stratégiai iskolák, és a vezetői számvitel által kínált módszertan felhasználásával lehetősége van a kórházaknak is stratégiai központú szervezetté alakulnia, és ezáltal nem csak reagáló, de a változások elé menő, piacvezető intézményekké válni. Minden pozitív változás alapja véleményem szerint viszont a stratégiai menedzsmentté alakulása a felső vezetésnek, valamint a stratégiai tudatosság kialakítása az intézmény összes dolgozójában, hogy együtt küzdjenek a közös célért.

„A tanulmány/kutató munka a TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0008 jelű projekt részeként – az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében – az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.”

Az általános iskolai tanulók táplálkozási szokásainak vizsgálata

HUSZKA Péter

Széchenyi István Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Győr

huszkap@sze.hu

A táplálkozás életünknek, életmódunknak egy olyan eleme, amely közvetlenül befolyásolja egészségünket. Az étkezési kultúra és szokások az egyik legkorábban kialakuló magatartásforma, amelyben a személyes motivációk mellett nagy szerephez jut a család, de a nemzeti szokások is meghatározóak.

Napjainkban az egyre erősödő piaci verseny és a fizetőképes kereslet visszaesése következtében a vállalatok számára elengedhetetlen a fogyasztói igények, és fogyasztói igények változásának pontos ismerete. Sajnos az élelmiszeripari üzemek egy része még ma is úgy gondolja, ha elegendő pénzt költenek marketingre, gyorsan meg is térül a befektetésük.

A vezetők azt hiszik, a marketing azonos az értékesítéssel, úgy látják, fontosabb egy új vevő megszerzése, mint a régi megtartása. Ahelyett, hogy a vevő valóságos igényeinek kielégítésére koncentrálnának, a termékadást állítják a vállalati stratégia középpontjába.

Jelen kutatás a közép magyarországi régió 205 általános iskolai tanulójának táplálkozással kapcsolatos néhány attitűdjét mutatja be egy reprezentatív felmérés keretében. Az adatok kiértékelésére az SPSS matematikai-statisztikai programot használtam.

A vállalati gazdaságtan gyakorlati szempontból felmerülő fő problémái

ILLÉS Mária

Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Miskolc
vgtilles@uni-miskolc.hu

A vállalatok a szakmai ismereteik egy részét a szakirodalomból merítik. Ez igaz a gazdálkodási területre is, ahol a vállalati gazdaságtan több szempontból is érdemi szerephez juthat. A közvetlen hasznosíthatóság szempontjából a tanácsadási, ötletadási funkció a legjelentősebb (melyről több forrásmunka is említést tesz). Az előadás e funkció érvényesülésének a hatékonyságát zavaró tényezőket ismerteti és elemzi az alábbi fő problémakörök szerint:

- a) A vállalati gazdaságtan szóhasználata világszerte gyakorlat-közeli, azonban meglehetősen laza. A magyar nyelvű szóhasználatban az általánosan jellemző problémákon túlmutató zavaró elemek is szerepelnek.
- b) Elsősorban az angol nyelvű vállalatgazdaságtani irodalom számottevő része nagy súllyal olvasztja magába a mikroökonómia különböző tételeit. Ezek egy része azonban csupán a mikroökonómia magas absztrakciós szintjén igaz.
- c) A vállalati gazdálkodás funkcionális részterületei közé tartozik a pénzügyi gazdálkodás is, s így a vállalati gazdaságtan szerves részét képezi. A vállalati gazdaságtantól érdemben függetlenedett a vállalati pénzügyek stúdium, mely egy olyan pénzügytannak a részeként jelenik meg, mely mikroökonómiai alapokon építkezik (de ez általában nem válik nyilvánvalóvá). Ebből következően sok esetben jelentős megközelítésbeli és tartalmi ellentmondások húzódnak meg a vállalati gazdaságtan és a pénzügytan megállapításai, módszertani ajánlásai között.
- d) A vállalati gazdaságtannak vannak hosszú idő óta meggyökeresedett, nem bizonyított, dogmatikus jellegű, és egyben félreorientáló hatású tételei, ajánlásai. (Ide sorolható az árarányos fedezet szerinti rangsorképzés, illetőleg a haszonkulcsos árképzés ajánlása a termelőszféra vállalatai számára, stb.)
- e) Találkozhatunk az egységes, komplex vállalatgazdaságtani szemléletet zavaró módszertani ajánlásokkal, kevésbé jelentős közvetlen félreorientáló hatással. (Ilyen például a technológiai változatok közötti választásnak a kizárólag költségszámítási alapokon nyugvó módszertani bázisa.)
- f) A tanácsadási funkció hatékonyságát zavarja továbbá tőkearányos jövedelmezőségi mutatók és hozamelvárások zavaros értelmezése és alkalmazása.
- g) Nem szerencsés az egységes koncepció szerint kialakított módszertani alaphálóra épülő átfogó jellegű vállalatgazdaságtani munkák háttérbe szorulása.

A szőlőtermesztés és borkészítés számviteli sajátosságai

KÁNTOR Béla, TÓTH Zsuzsanna

Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Miskolc
kantorbp@gmail.com, toth.zsuzsanna12@gmail.com

A borkészítésnek Magyarországon sok száz éves múltra visszatekintő hagyományai vannak, amelyek az idő folyamán egyre tökéletesedtek, azonban a bor előállításának számviteli elszámolása – a jól megválasztott számviteli nyilvántartás, illetőleg a precíz önköltségszámítási szabályzat megalkotása – nemegyszer komoly akadályokba ütközik.

A bor előállításával foglalkozó gazdasági társaságok a mezőgazdasági vállalkozások besorolás alatt helyezkednek el, ennek köszönhetően jellemzően sok sajátossággal bírnak, amelyek következtében a rutinszerű számviteli elszámolások nem mindig vezetnek eredményre. Hiába létezik a növénytermelési ágazatokkal kapcsolatban önköltségszámításra vonatkozó sematikus levezetés, az a borászatban csak részben alkalmazható. Természetesen nem lehetséges, hogy az összes mezőgazdasági ágazatnak legyen sztenderd elszámolási rendje, viszont bizonyos iránymutatások sajnos hiányoznak az egyes alágazatok megfelelő könyvviteli kezeléséhez, elszámolásához.

A borkészítéssel kapcsolatban alapvetően három fázis különíthető el: a szőlőültetvényi munkálatok, a feldolgozási folyamatok, illetve a palackozási tevékenység. Ez abból az aspektusból érdekes, hogy valójában a bortermelés a mezőgazdasági tevékenységek között van nyilvántartva, azonban, ha részfolyamatokra bontjuk, akkor a szőlőtermelés és a feldolgozás egyaránt mezőgazdasági, a palackozás viszont alapvetően ipari tevékenységnek minősül.

A számviteli, elszámolási sajátosságokat megpróbáltuk rendszerezni, hogy azok mindenki számára áttekinthetők legyenek, és segítségével azonosíthatóvá váljanak a gyakran felmerülő gazdasági események. Ennek megfelelően az alábbi részterületekkel foglalkozunk:

- *Számlakeret, számlatükör megfelelő – borspecifikus – kialakítása.* A számviteli törvény keretszabály jellegéből adódóan előírja, hogy ki kell alakítani a gazdálkodó adottságainak, körülményeinek leginkább megfelelő számviteli politikát, számlarendet. A mezőgazdasági termékeknél a közvetlen önköltséget célszerű az utókalkuláció módszerével megállapítani. Ebben az esetben a 6. Költséghelyek, általános költségek és 7. Tevékenységek költségei számlaosztályok használata nagyban elősegíti az önköltség pontos(abb) meghatározását, valamint a számviteli kimutatások adattartalmának növelését, a komplexebb adatközlést.
- *Készletgazdálkodás, a készletek számviteli elszámolása.* A bor előállítása során, miközben a szőlőből bor lesz, többfajta folyamat megy végbe, ennek következtében a félkész termékek, illetve a befejezetlen termékek tárháza igen széles. A szőlőbirtok a tulajdonában lévő készletek változását az úgynevezett szőlőbor-pincekönyvben köteles vezetni, amely mellett röviden bemutatjuk a készletnyilvántartásnál alkalmazott, az analitikus nyilvántartásokhoz kapcsolódó egyéb sajátos bizonylatokat is.
- *Leltározás.* A borkészítéssel foglalkozó gazdasági társaságok a mezőgazdasági vállalkozások tevékenységének sajátos jellegéből eredő bizonyos leltározási specialitásokkal rendelkeznek és az általánosan használt leltározási bizonylatok mellett egyedülálló dokumentumokkal is találkozhatunk, amelyek használata ugyancsak célszerű.
- *A szőlőtermesztéssel kapcsolatos eredménytételek és sajátosságok.* Az említett fázisok közül a szőlőtermesztést igyekeztünk részletesebben bemutatni, mivel ez a mezőgazdasági terület – számtalan sajátosságának köszönhetően – igazi kihívást jelent könyvviteli szempontból, ugyanis a kertészet közvetlen előállítási költségein belül elkülönítetten szükséges elszámolni bizonyos tételeket.
- *Önköltségszámítás, önköltségszámítási szabályzat.* A bor közvetlen önköltségének meghatározásához – a sajátosságok ismeretében – a borkészítés folyamatának részletes áttekintése szükséges, különös tekintettel a felmerülő költségekre. A három vizsgálandó részterület: szőlőművelés költségei, feldolgozási munkák költségei, palackozás költségei.

A gazdasági felsőfokú szakképzésről kikerülő hallgatókkal szembeni munkaerő-piaci elvárások

KÁRPÁTINÉ DARÓCZI Judit
Általános Vállalkozási Főiskola, Budapest
karpati.d.judit@gmail.com

Az európai uniós országok egy részében már évtizedek óta, más országokban néhány éve folyik felsőfokú szakképzés, amely a felsőoktatási tanulmányokba is beszámítható képzésnek minősül, és a nemzetközi standardnak megfelelően ISCED 5B szintként kerül besorolásra az érettségi utáni szakképzések között. Magyarországon először az 1998/1999-es tanévben indult felsőfokú szakképzés. Az elmúlt években egyre elfogadottabbá vált ez a képzés. A 2011. évi CCIV. törvény újraszabályozta a felsőfokú szakképzést, sőt, a nevét is felsőoktatási szakképzésre változtatta.

A felsőfokú szakképzés eredményei között említhető például a dinamikus hallgatói létszámnövekedés, az ún. „híd-szerep” megvalósítása, a teljes körű jogi szabályozás, a szakmai innovációk megvalósulása, valamint a szakmai érdekvédelem, folyamatos kommunikációs fórumok biztosítása a szereplők és az együttműködők részére. Munkaerő-piaci szinten azonban a felsőfokú szakképzésben végzett hallgatók száma csak az utóbbi néhány évben érte el a kritikus szintet, ezért a sikerességről eddig nem sok információ állt rendelkezésre.

Átfogó vállalkozáskutatásunk keretében kérdőíves vizsgálatot folytattunk, melynek célja a felsőfokú szakképzésből kikerülő pályakezdőkkel szembeni munkaerő-piaci elvárások elemzése volt.

Jelen tanulmányunkban először egy elméleti áttekintést adunk a felsőfokú szakképzés történetéről, majd az alapvető fogalmak definiálása után ismertetjük a kutatásunk legfontosabb részeredményeit.

Practical Guide to Corporate Social Responsibility

Karoly Norbert KEREKES
Robert Bosch GmbH, Germany
karoly.kerekes@de.bosch.com

This paper aims to be a support for companies seeking ways to integrate social responsibility into the culture of their activities. It should be understood as a toolkit of ideas and not as a definitive resource for the company that is considered socially responsible or intends to evolve accordingly. As stated by the European Commission in its Green Paper on the issue of Corporate Social Responsibility, an increasing number of European companies promote social responsibility strategies in response to various pressures of social, environmental and economic sources. This way these companies give a signal to the various stakeholders they interact with, such as employees, shareholders, consumers, public authorities and NGOs. As a side effect companies' voluntary commitments might result in increased profitability as well.

By stating their social responsibility and voluntarily taking on commitments which go beyond common regulatory and conventional requirements companies also seek to fill up the gaps in standards related to social development, environmental protection and respect to fundamental rights, they embrace an open governance that reconciling interests of various parties, which at the same time means a comprehensive approach to quality and sustainable development.

Respect the Law in all its aspects is just a starting point. In this paper creates a register applied programs, policies and ideas of international corporations on the process of forming a company, structured and respected by their social values and demonstrate actions that aim to create and provide a productive work environment and participation.

Az innovációs tevékenység mérésének lehetőségei

KERESZTES Gábor

Nyugat-magyarországi Egyetem, Közgazdaságtudományi Kar, Sopron
keresztes@ktk.nyme.hu

Az emberek többségének az innovációról általában az újdonság, a megújulás képessége jut az eszébe. Az utóbbi évtizedekben a fogalom mérése nagyon fontos területté vált és a nemzetgazdaságok kulcsmutatói közé emelkedett. Az országok – sőt földrészek, gazdasági, politikai szervezetek – versenyképességi összehasonlításai során főként az egyes gazdaságok innovációs képességeit, kutatás-fejlesztési potenciálját vetik össze. Számos nemzetközi és hazai szervezet vizsgálja és határozza meg, hogy mit fogad el innovációs tevékenységként, s milyen szempontok alapján méri azt. Természetesen leginkább irányadóak e tekintetben a nagy befolyással, kulcsszereppel bíró szervezetek előírásai, módszertanai. Ezekhez próbál alkalmazkodni a világ döntő többsége.

Alapvetően megállapíthatjuk, hogy az innováció mérése egy rendkívül összetett és bonyolult feladat, sokak szerint nem is igazán lehet mérni, főként az ún. soft (könnyű) innovációk eredményeit, hasznosulásait. Mások úgy vélekednek, hogy egész egyszerű az innováció mérése, hisz meg kell nézni, hogy mennyi volt a K+F tevékenységre történő ráfordítások mértéke, a szektor foglalkoztatottjainak száma, valamint további hasonló jelszámok nagysága, s ezekből meg lehet állapítani az innovációs teljesítményt. Az igazság valahol a kettő között lehet.

Tény, hogy valamilyen szempontok alapján azonban mégiscsak ki kellett fejleszteni és el kellett fogadni az innovációs tevékenységre vonatkozó mutatószámokat, melyek között található makrogazdasági, regionális és vállalkozás szintű jelzőszámokat is. A tanulmány ezeket kívánja bemutatni, különös tekintettel a magyarországi K+F szektor helyzetére, teljesítményére és a magyar versenyképesség alakulására.

Készült a TÁMOP 4.2.2.B – 10/1-2010-0018 projekt keretében.

A nemzetgazdasági és regionális felzárkózás váltómozgása az Európai Unió közép-kelet-európai országában

KERTÉSZ Krisztián
Általános Vállalkozási Főiskola, Budapest
kerteszkrisztian@avf.hu

A Közép-Kelet-Európai országokat érintő kulcsfontosságú kérdés, hogy az Európai Unión belül milyen formában és sebességgel megy végbe a reálkonvergencia, azaz a nemzetgazdaságok jövedelmének felzárkózása. Az előadás azt a tapasztalatot elemzi, hogy amikor egy nemzetgazdaság felzárkózása (az EU átlagához) felgyorsul, akkor az adott országon belüli régiókban az egy főre jutó jövedelmek szóródása megnő, azaz a fejlettebb és a fejletlenebb régiók között még nagyobb lesz a különbség. A nemzetgazdasági szintű és a regionális szintű felzárkózás között tehát trade-off van, azaz középtávon az egyik csak a másik rovására tud megvalósulni. Az összehasonlító elemzések, empirikus tapasztalatok azt bizonyítják, hogy a jó gazdaságpolitika képes lehet egy ország növekedési potenciálját gyorsítani, de nem képes az előbbi trade-off hatást semlegesíteni. A nemzetközi összehasonlításokból látható, hogy minél alacsonyabb fejlettségi szintről indult egy ország és minél gyorsabban zárkózik fel az EU átlagához, annál nagyobb fejlettségi különbségek keletkeznek az országon belül az egyes régiók között.

Az előadás egy nemzetközi összehasonlító elemzéssel kezdődik, majd ezután bemutatásra kerül a regionális szóródás felzárkózás rugalmasságának mutatója, amely megmutatja, hogy egy százalékpontnyi nemzetgazdasági felzárkózás (az EU-27 átlagához) hány százalékponttal növeli az ország NUT3 régiói közötti szóródást. Ahhoz azonban, hogy mélyebben elemezzük, hogy mely országok voltak sikeresebbek az elmúlt másfél évtizedben a nemzetgazdasági és regionális felzárkózások tekintetében, egy összetettebb felzárkózási mutató is definiálásra kerül. Nem elegendő ugyanis, ha csak a rugalmassági mutatókat hasonlítjuk össze, ugyanis ez önmagában véve nem mutatja sem a régiók szóródásának szintjét, sem pedig a nemzetgazdasági növekedési ütemet. Egy ország általános felzárkózásának sikeressége tehát alapvetően három dologtól függ: a nemzetgazdaság felzárkózásának ütemétől, az előbb ismertetett rugalmasságtól és a regionális szóródás szintjétől. A bevezetésre javasolt mutató mindhárom szempontot igyekszik magába foglalni. A definiált mutató, mint eredményváltozó tükrében elemezhetők az EU tagországainak gazdaságpolitikái.

Lágy tudományok – a szervezéstudományok új eredményei

KESZI-SZEREMLEI Andrea, NÁDASDI Ferenc
Dunaújvárosi Főiskola, Dunaújváros
keszi.andrea@gmail.com, ferenc.nadasdi@yahoo.com

A rabszolgatartó társadalomban a rabszolgák száma, a feudalizmusban a föld, a klasszikus kapitalizmusban a tőke, a globalizált tőkés társadalomban a tudás jelenti a gazdaság működésének alapját. A globalizáció a XXI. Század legnagyobb kihívása, amelyre Magyarország még nem találta meg az „igazi” választ. A globalizációból vezethető le nagyrészt a különböző „részállások” (környezetvédelemmel kapcsolatos problémák, versenyképességgel kapcsolatos problémák, küzdelem a szegénység ellen, a terrorizmussal kapcsolatos problémák, stb.). Magyarországon a politikai változások viszonylag gyorsan lezajlottak, de a gazdaság versenyképessé tétele, a gazdaság hatékony működését biztosító keretfeltételek csak kialakulóban vannak. Úgy ítélték meg, hogy a gazdaság versenyképessé tételében kiemelkedő szerepet játszhatnak a „lágytudományok” (értékelemzés, design, ergonómia, Lean módszer, projektmenedzsment, minőségirányítás, stb.), amelyek ma sajnálatos módon csak csekély mértékben részei a gazdaság működésének.

Áttekintve a XXI. század eddig ismert kihívásait, úgy ítéltük meg, hogy több tényező jelenik, amelyek részben egymástól függetlenül, részben egymást erősítve hatnak. Az egyik legfontosabb kockázati tényezőnek a globalizációt tekintjük. A globalizáció mellett további kockázati tényezőnek tekinthető az energiatermelés – energiafelhasználás problémája, a hagyományos energiaforrások kimerülése, a környezetvédelem, az ivóvízzel történő ellátás, a terrorizmus fenyegetése, stb. Magyarországot tekintve további pontosítást is tehetünk: a gazdaság fejlődését akadályozza a nem megfelelő mértékű innovációs tevékenység, a lakosság elöregedése, az állam túlságosan magas adósságállománya, a tőkehiány stb.

Úgy ítéltük meg, hogy jelen kereteket figyelembe véve a globalizáció által okozott változásokat és kihívásokat elemezzük. Egyre markánsabbnak látszik, hogy a Galbraith által definiált „ipari államban” a „kiforrott részvénytársaságok” kinőtték korábbi kereteiket, és elindult a globalizáció, amely alapjaiban változtatja meg a világgazdaságot, sőt a világgazdasági hatások markánsan megjelennek az egyes országok, ország csoportok társadalmi szintjén is. Jelen elemzés nem tekinti feladatának a globalizáció részletes elemzését, de szükségesnek tartjuk néhány fontosabb jellemzőire rámutatni.

Projektmenedzsment információs rendszerek kihívásai a XXI. században

KOSZTYÁN Zsolt Tibor

Pannon Egyetem, Kvantitatív Módszerek Tanszék, Veszprém
kzst@gtk.uni-pannon.hu

Több, mint 100 éve született meg Henry Gantt sávós ütemterve, Kelley és Walker is több, mint hatvan éve publikálta kritikus út módszerét. Az ezekre épülő költség- és erőforrás-tervezési módszerek vajon alkalmasak-e a ma kihívásaira? Az olvasó ebben a tanulmányban több éves kutatómunka gyümölcsét láthatja. A kutatás során kollégáimmal arra kerestük a választ, hogy a meglévő projekttervezési eszközök mennyiben felelnek meg a mai projektek kihívásainak. Hol és milyen területen van szükség e módszerek továbbfejlesztésére, esetleg meghaladására. Olyan kérdésekkel is foglalkoztunk, amelyek messze túlvezetnek bennünket a projekttervezés, eddig elsősorban operatív feladatokra szorító módszereitől, és olyan kérdések megválaszolására fordítja figyelmünket, mint pl. milyen tevékenységeket, projekteket valósítsunk meg, melyeket hagyjuk el, vagy ütemezzük be egy későbbi projektbe? Hogyan rangsoroljuk, priorizáljuk a projektek megvalósítását, fontosságát stb.?

Ezek a módszerek már szétfeszítik a hagyományos projekttervezési szoftverek lehetőségeit. A tanulmányban olyan eljárásokat ismertetek, melyek nemcsak alapjai lehetnek egy projektszakértői rendszernek, hanem azt is bemutatom, hogy hogyan tud kapcsolódni egy ilyen rendszer egy projekttervező szoftverhez, mely ezáltal már nem csak az operatív, hanem a stratégiai döntések segítőeszközévé is válhat.

A Pécs-Pogányi repülőtér gazdasági és társadalmi szerepe a Dél-Dunántúlon

Kovács Áron

Pécsi Tudományegyetem, Közgazdaságtudományi Kar, Pécs
aronkovac@gmail.com

A tanulmány elsősorban arra keresi a választ, hogy Magyarországon van-e létjogosultságuk a regionális repülőtereknek, illetve hosszú távon fenn tartható-e a Pécs-Pogányi repülőtér?

Erre a kérdésre válaszolni nem egyszerű, mert nem csak gazdasági és elsősorban pénzügyi oldalról kell elemezni a repülőtér működését, hanem vizsgálni kell a szűkebb majd a tágabb környezetére gyakorolt társadalmi hatását. A regionális repülőterek sajátos helyzetben vannak, mert a működésükhöz olyan környezeti-gazdasági feltételek szükségesek, amely gazdag gazdasági potenciállal és fejlett szolgáltatói szektorral párosul. Ha ezeknek a feltételeknek nem tesz eleget, akkor vajon fenn tud-e maradni egy regionális repülőtér, mint Pécs-Pogány esetében?

A regionális repülőterek képesek makro- és mikrohatásokat kiváltani a régió életében. A regionális repülőterek fejlődésével (utasforgalom növekedés) a foglalkoztatottság és a szolgáltatás iránti kereslet is arányosan növekszik. Ezért a regionális repülőterek jótékonyan hatnak a régiójuk fejlődésére, ha nem a politikai eszközként használják fel.

A Pécs-Pogányi repülőtér elősegítheti a vállalatok telephelyválasztását és ez további vállalatok letelepedését. A repülőtér a Dél-Dunántúlnak, olyan polgári közforgalmú nemzetközi repülőtér, amely kapcsolatot teremt a közeli osztrák, dél-német, dél-szláv és román régiókkal. Elősegíti a hatékony-gyors elérhetőség és ez által beruházás ösztönző és gazdasági élénkítő hatás vált ki az egész régióban.

A Pécs-Pogányi repülőtér átmeneti veszteséggel küzdő és az állam segítségére szorul, de ez a veszteség leküzdhető, megfordítható, ha komplexen kezeljük a repülőtér sorsát. A jó marketing és menedzsment eszközök használatával a régió igényeihez igazodva a Pécs-Pogányi repülőtér hosszú ideig képes fennmaradni és szolgálni a régió fejlődését.

A tanulmány a TÁMOP-4.2.1. B-10/2/KONV-2010-0002, A Dél-Dunántúli régió egyetemi versenyképességének fejlesztése projekt, Dél-Dunántúl gazdasági erőforrásainak feltárása és fejlesztési lehetőségek meghatározása c. alprojekt keretében készült. Kutatás vezetője: Buday-Sántha Attila. Szeretnék köszönetet mondani az Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori iskola vezetőjének Varga Attilának, hogy a TÁMOP 4.2.2/B-10/1-2010-0029 a tudományos életpályamodell megteremtése keretéből támogatott.

Közösségi bankok lehetséges szerepe a pénzügyi rendszer stabilizálásában

Kovács Kristóf
HungaroControl Zrt., Budapest
kovacs kristof@yahoo.com

Választott témámmal szeretnék rámutatni a közösségi banki működésnek a pénzügyi-gazdasági-társadalmi válság kezelésében kifejtett kedvező hatására, melyet egy konkrét hitel/betét konstrukció példáján keresztül kívánok szemléltetni.

A közösségi vagy etikus bankok olyan pénzügyi intézmények, amelyek esetében a profitérdekeltségen túl a közösségi célok szolgálata is megjelenik.

Néhány jellemző a közösségi banki sajátosságokról (a kizárólagosság és teljesség igénye nélkül):

- a betétesek, a hitelesek közötti kapcsolat megteremtése;
- fokozott átláthatóság;
- részvényesek, ügyfelek, alkalmazottak bevonása a döntéshozatalba;
- befektetési tevékenység esetében a megkérdőjelezhető vagy meghatározhatatlan célú pénzelhelyezés elutasítása és közösségi szempontból hasznos célok preferálása;
- innovatív civil pénzügyi megoldások támogatása.

A szektor Európa-szerte dinamikus növekedésnek indult a 2008-ban beköszöntő pénzügy-gazdasági válság után. A folyamatot magyarázó néhány fontosabb tényező:

- felerősödött kézzelfogható értékteremtés igénye;
- átgondolt hitelezési politika folytatása;
- átlátható működés;
- csalódás a hagyományos bankokban;
- kapcsolatteremtés a betétesek és a hitelesek között;
- közösségi rendezvények;
- ügyfélbarát hozzáállás.

Az elemzésem alapjául választott közösségi banki konstrukció olyan módon teremt kapcsolatot bank, betétes és hiteles között, hogy a betétes a bankban elhelyezett pénzével az általa kiválasztott - társadalmi értékteremtéshez kapcsolható célú -, hitellel rendelkező csoportot vagy konkrétan egy hitelest támogat. A támogatás egyrészt a betéthez kapcsoltnak, a kiválasztott hiteles kör, illetve hiteles törlesztőrészletéhez való banki hozzájárulásban, másrészt a betétes saját döntése alapján választott kamat lemondásban nyilvánul meg. A megoldás előnyei:

- a hiteles részére lehetővé teszi törlesztőrészlete csökkentését;
- a betétes kockázata csökken a direkt hitelezéshez képest;
- a betétes eldöntheti, mire fordítódik a pénze;
- a betétesnek lehetőséget biztosít egy ügy, vagy személy kis (kamat)lemondással járó támogatására;
- csak társadalmi szempontból értékes hitelcélokhoz vehető igénybe, azok megvalósulása a közösség hasznára válik;
- csökkenti a banki hitelkockázatot;
- csökkentheti a banki forrásköltséget;
- a hitelesnek érdeke betétesek felsorakoztatása a hitele mögé (reklámérték);
- a módszer hatékony állami támogatás lehetőséget rejt magában.

Biodiverzitás és ökoszisztéma szolgáltatások a fenntarthatóság alappilléreinek tekintetében

LADONECZKI Gábor
BME, Környezetgazdaságtan Tanszék, Budapest
l.gabor@eik.bme.hu

A referátum célja a biodiverzitás csökkenéshez és az antropogén hatások következtében megváltozott jellegű ökoszisztéma szolgáltatásokhoz kapcsolódó legfontosabb környezeti, társadalmi és gazdasági hatások és válaszreakciók mérhetőségének elemzése.

A biodiverzitás (biológiai sokféleség), mint természeti erőforrás, valamint az ökoszisztéma a természeti környezet javainak alapját képezik, továbbá az emberi társadalom és a gazdaság működéséhez egyaránt létfontosságúak. Ezek a rendszerek forrásként és nyelőként egyaránt szolgálnak az emberi tevékenységekhez, valamint komplex értéket jelentenek egész bolygónk számára. Így hosszú távú megőrzésük vagy esetleges elvesztésük (minőség- vagy mennyiségbeli csökkenésük) hatással van a környezet minden alrendszere számára. A megőrzés számára hatékony döntéshozatalhoz elengedhetetlen az releváns információk biztosítása, mely alapjául jelen tanulmányban a DPSIR (Driving Forces-Pressures-State-Impacts-Responses) modell szolgál.

A kutatás a nemzetközi szakirodalom átfogó vizsgálatára épül. A vizsgálat keretét a DPSIR modell adja, mely lehetőséget biztosít a hatásfolyamatok rendszerszerű felmérésére, illetve, a fent említett modellhez kapcsolódó eddigi nemzetközi eredmények továbbfejlesztéséhez. A munka célja a legfontosabb vonatkozó szakirodalmi tanulmányok közötti kapcsolat kutatása, mely alapjául szolgál a potenciális válaszreakciók meghatározására a fenntarthatóság pillérein belül. A feltárt válaszreakciók ismeretében meghatározhatók a szükséges fejlődési irányok, melyek a jövőbeni kutatások és akár a hatékonyabb nemzeti és nemzetközi döntéshozatal bázisát alkothatják.

Információfeldolgozási módszer vizsgálata egy vállalati példán keresztül

LATES Viktor

Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Miskolc

lates.viktor@uni-miskolc.hu

Számos üzleti szervezetet megvizsgálva találkozhatunk azzal a jelenséggel, hogy a jól működő, integrált vállalatirányítási rendszer mellett sok számítást, elemzést, adatfeldolgozást különálló táblázatkezelő programmal hajtanak végre. Egyes vállalatoknál a hangsúly teljesen eltolódik, és gyakorlatilag az üzleti folyamatok többsége táblázatkezelő program, vagy ez alá fejlesztett alkalmazás által működik. Az adatok ilyen módon történő feldolgozása, felhasználása számos formát ölthet, ugyanakkor kockázatokat is jelent. Tanulmányom első részében ezen formák, és kockázatok feltárására tesztek kísérletet.

Az a tény, hogy a vállalati információs rendszer ilyen módon működik, számos okra vezethető vissza. Egyesek szerint az adatok és a számítási folyamatok feletti ellenőrzés, mások szerint a használt szoftver rugalmassága az ok. Lehetséges az is, hogy a használt vállalatirányítási rendszer rugalmatlan, és ehhez alkalmazkodnak egy viszonylag rugalmas táblázatkezelővel. Olyan vélemény is megjelenik, hogy a táblázatkezelő rendszer használata segíti az közös munkát, vagy segít a formalizált adatbeolvasásban, megjelenítésben.

Tanulmányomban egy multinacionális vállalatnál végzett kérdőíves felmérés, valamint a technológia-elfogadás modelljének segítségével kísérletet teszek arra, hogy megállapítsam, milyen okokra vezethető vissza az információkezelés ezen módszerének kialakulása. A vizsgálati módszernek megfelelően először a táblázatkezelő rendszer észlelt hasznosságát, illetve a felhasználás könnyűségét, egyszerűségét próbálom meghatározni. A vizsgálat arra is választ kíván adni, hogy a jól szabályozott folyamatok és a jól működő vállalatirányítási rendszer ellenére, vagy éppen ezek miatt használnak viszonylag nagy szabadságot adó feldolgozási módszert.

A bemutatott kutatómunka/szakdolgozat a TÁMOP-4.2.1.B-10/2/KONV-2010-0001 azonosító jelű projekt részeként az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Személyiség típusok az emberi erőforrás menedzsmentben

LŐRE Vendel

Széchenyi István Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Győr

lore@sze.hu

A HR, és ezen belül a motiváció területén kiemelt kérdés, hogy a munkavállaló milyen mértékben elégedett a munkájával. Gyakran feltesszük magunknak is a kérdést, hogy ha újrakezdenénk karrierünket, vajon hasonlóan választanánk-e foglalkozást, munkahelyet, mint a múltban. Kutatásunkkal a munkahely és foglalkozásválasztás legmélyebb gyökereit, vagyis a személyiségünkkel / személyiség típusunkkal való összefüggést vizsgáltuk meg, mely feltételezésünk szerint meghatározza nemcsak az esetleges munkahelyváltást, hanem a munkahelyi elégedettséget is. Módszertan tekintetében több mint 700 főből álló ún. hólabdás mintavételen alapuló kérdőíves megkérdezést végeztünk a magyar lakosság körében. A kérdőívben professzor Dario Nardi által kifejlesztett ISCA skála magyar adaptációjával kognitív funkciómérést végeztünk. Ennek alapján meghatároztuk a válaszadók Myers-Briggs Type Indicator (MBTI) alapú személyiség típusát. A kérdőív második részében felmértük, hogy az egyes személyek milyen munkakörben dolgoznak, melyek a legfontosabb feladataik, illetve vizsgáltuk a munkahelyi elégedettség faktorát is.

A kutatásban a kérdőíves adatbázis statisztikai elemzésével vizsgáltuk a személyiség típusok tipikus munkakör- választási szokásait, illetve a munkahelyi feladatvégzés preferenciáit és az ebből fakadó munkahelyi elégedettséget. Az vizsgálat során SPSS 18-as programcsomagot használtuk fel, statisztikai módszertan tekintetében regresszió-elemzést, útelemzést, varianciaanalízist alkalmaztunk.

Az eredmények számszerűen bizonyítják, hogy a személyiség típusunk befolyással van arra, hogy milyen jellegű pályát választunk, milyen feladatokat végzünk szívesen, és közvetetten arra is, hogy vezetőink milyen munkahelyi feladatkört bíznak ránk (H1a és H1b hipotézis). Másrészt nemcsak a munkahelyi feladatok preferenciáit, hanem a vezetővé válás esélyeit is befolyásolja a személyiség típusunk (H2 és H3 hipotézis). Mindezek következményeként a személyiség típus meghatározza a munkahelyváltás gyakoriságát és munkahelyhez való kötődés mértékét (H4 hipotézis). Végző soron pedig a munkahelyi elégedettség egyes komponenseit is képesek vagyunk magyarázni személyiségünk segítségével (H5 hipotézis). Az eredmények kiválóan hasznosíthatók a karriermenedzsment, és a kiválasztás területén is, de az egyúttal általánosíthatók a harmadik generációs ösztönzési eszközrendszerre is.

A kis-és közepes méretű vállalkozások növekedési potenciáljának elemzése az észak-magyarországi régióban

LUKÁCS Edit

Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Miskolc
vgtedith@uni-miskolc.hu

A világgazdaság elmúlt évtizedeinek gazdasági és társadalmi folyamataiban a növekedés a meghatározó jellemvonás. Olyan kihívásokkal kell szembenézni, mint a népességrobbanás, a nemzetek feletti nagyvállalatok gazdasági szerepének növekedése, a növekvő környezetszennyezés, innovációs verseny és az infokommunikációs robbanás. Ezek a tendenciák nagy lehetőségeket, de egyben nagy kihívásokat is jelentenek a gazdasági szereplőknek. E tanulmány célja összefoglalni a gazdasági növekedés elméleteit, a KKV-k növekedési lehetőségeit vizsgáló kutatások eredményeinek bemutatása és az észak-magyarországi KKV-k növekedési lehetőségeinek elemzése.

A gazdasági növekedés forrásainak, motorjainak azonosításának kérdése a közgazdaságtan hagyományos, máig nem lezárt témája. A 19. század második és a 20. század első felében világszerte általánosan elismert volt a megtakarítások fontossága és a nagyvállalatoknak a gazdasági fejlődésben vállalt vezető szerepe. Az elméleti közgazdászok egyik jellegzetes kutatási témája a vállalati méretek, illetve a gazdasági növekedés közti kapcsolat elemzése. A nagyvállalatok esetében a tőke nagysága és a piaci növekedési ütem meghatározóak, míg a KKV-k esetében a tulajdonos/menedzser személyes kompetenciáit és a környezeti feltételeket sem szabad figyelmen kívül hagyni.

A kisvállalkozások kiemelkedő szerepet játszanak a helyi és regionális gazdaságok fejlődésben. A nagyvállalatok szinte egyáltalán nem jelennek meg kisebb térségekben, miközben a döntően helyi piacokon értékesítő és termelő kisvállalkozások a saját erőforrásaikra támaszkodva, a helyi foglalkoztatást erősítve hatékonyan hozzá tudnak járulni a helyi gazdaság fejlődéséhez. Ezt az Európai Unió források is igyekeznek nagyobb mértékben támogatni. Elmaradott térségben az önellátásra és lokális erőforrásra való támaszkodás szemlélete előtérbe került az elmúlt években – sokszor a pénz kiszorításával egyetemben –, ami a helyi KKV-k szerepét és erősödését segítik.

Ez a folyamat játszódott le az észak-magyarországi régióban is. Azonban a régió gazdasági és társadalmi leszakadása csak erős, piacképes helyi vállalkozások segítségével lehetséges. E tanulmány célja a régió vállalkozásainak növekedési lehetőségeit számba venni és értékelni.

„A tanulmány készült a TÁMOP 4.2.2/B-10 Tehetséggondozás és utánpótlásnevelési pályázat a Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Kar Vállalkozáselmélet- és gyakorlat Doktori Iskola támogatásával.”

Szolgáltatási Szint Megállapodás (SLA) szerepe az osztott szolgáltatás központoknál (SSC)

MARCINIAK Róbert

Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Miskolc
szvmarci@uni-miskolc.hu

Az osztott szolgáltatás olyan szervezeti megoldás jelent, amikor egy vállalat a szervezetében szétszórtnan elhelyezkedő, sokszor eltérő módszertan szerint működő és kihasználtságú szolgáltató szervezeti egységeket egy szervezeti szolgáltató központba vonják össze, hogy az elérhető legjobb minőségű szolgáltatásokat nyújtsa a szervezeten belül a többi szervezeti egység számára. A megosztott szolgáltató központba szervezett funkciók révén elérhető megtakarítás ágazatok és üzleti területek szerint különböző. A legnagyobb megtakarításokat azoknál a szolgáltatásoknál érzékelhetnek a vállalatok, amelyek nagy tranzakciós volumennel rendelkeznek, itt ugyanis jelentős az elérhető méretgazdaságosság hatása. A szolgáltatások megosztott központba helyezésénél is az egyik legfőbb konfliktus forrása lehet, ha a szolgáltatási szint-megállapodással (SLA) kapcsolatos definíciókat nem határozzák pontosan, és a szerződéseket nem a kellő körültekintéssel kötik meg.

A szolgáltatási szint megállapodás egy szerződés vagy egy szerződés része, amely meghatározza a nyújtott szolgáltatás típusát, értékét és feltételeit. Jellemzően a szolgáltatás feltételeinek minőségét részletezi. Például a válasz időt, az elérhetőséget, a gyorsaságot, stb. Alapvetően három fő eleme van: a szolgáltatások részletes leírása, a szolgáltatások kivitelezésének és monitorozásának standard mutatószámai és az árképzési előírás, mely szerint a szolgáltatót díjazták.

A kutatásom arra vonatkozik, hogy feltárjam, hogy a magyarországi szolgáltató központok milyen gyakorlatot alkalmaznak a szolgáltatási szint megállapodásokkal kapcsolatban. Minden ügyfelükkel kötnek ilyen? Csak bizonyos ügyfelekkel? Ha igen, mi alapján döntenek ezt el? Mit tartalmaznak ezek a szerződések? A kutatásom részben szakirodalom kutatásra támaszkodik, részben empirikus kutatást tartalmaz. Az empirikus kutatásomat online kérdőíves felmérés keretében végzem a magyarországi osztott szolgáltató központokkal.

„A tanulmány/kutató munka a TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0008 jelű projekt részeként – az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében – az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.”

A helykötődés és a migrációs szándék kapcsolata globalizálódó világunkban

MARIEN Anita

Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Miskolc
marma@uni-miskolc.hu

A globalizáció kiterjed az emberi civilizáció legkülönbözőbb aspektusaira, mint például az emberi kapcsolatokra, az érték- és szokásrendszerekre, a mindennapok kultúrájára, a művészeti ágakra, a munkavállalásra. A globalizáció legszembevetőbb jelensége az emberek mobilitásának növekedése. A fizikai térben megmutatkozó mobilitás a migráció, amely napjainkban mind belföldi, mind nemzetközi vetületben figyelmet érdemlő, erőteljes folyamat. A globalizáció ellenpontjaként ugyanakkor felértékelődik a lokalitás, a hely identitásképző adottsága, és növekszik az egyediség, az unikalitás és a szubjektív szemléletmód jelentősége. Ezzel összhangban a helykötődés – mint az egyén számára jelentőséggel bíró hely és az egyén között létrejövő köteléket kifejező - fogalom iránt az elmúlt évtizedekben jelentős tudományos érdeklődés mutatkozott, melynek háttérében az előzőeken túl az egyén számára jelentőséggel bíró környezet fenyegetettsége, kulturális sajátosságainak elvesztése áll. A helykötődés általában pozitív vonatkozású magyarázatokat kap, azonban megjelenik a helyfüggőség, amely gátakat szab az egyén lehetőségeinek, így a globalizáció benefitjeinek is.

A tényleges migrációs mozgások mögött meghúzódó szándék vizsgálati tárgya lett a társadalmi marketing területét Magyarországon feltérképező, átfogó kutatásnak. A potenciális független változók elemzése után sikerült felállítani egy költözési szándékot magyarázó modellt, amely szerint a lakóhely jellemzőivel való elégedettség, a lakóhely iránti elkötelezettség és több demográfiai jellemző befolyásoló szereppel bír, vagyis a „kemény” tényezők mellett megjelennek a pszichológiai, ún. puha faktorok is.

A költözés természetesen belső szubjektív elemektől és külső kényszerítő erőktől is függhet, vagyis a hely népességmegtartó képességének vizsgálatakor több dimenzióban kell közelíteni. A tényleges döntést gyakran erősen befolyásolja egy külső tényező, mint egy új munkalehetőség, a család, barátok közelségének igénye, amely tényezők nincsenek kapcsolatban a lakossági elégedettséggel és a településen éléshez kapcsolódó érzésekkel. Érdekes jelenség, hogy a magyar lakosság még munkanélküliség esetén is relatíve alacsony mobilitási szándékkal bír más EU-országokhoz viszonyítva.

Együttműködési és turisztikai termékfejlesztési modell az örökség-alapú kulturális útvonalak esetében

NAGY Katalin

Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Miskolc

marnk@uni-miskolc.hu

Doktori kutatásom témaköre a kooperatív turisztikai termékfejlesztés, marketing és innováció. Ennek szűkítéseként a tematikus utakkal, azokon belül is az örökség-alapú kulturális útvonalakkal foglalkozom.

Egyből felmerülhet a kérdés: van-e egyáltalán különbség a tematikus utak és a kulturális útvonalak között? Már kutatásom elején definíciót kívánok adni a két fogalomra, mert véleményem szerint a különbség jelentős – ez pedig a kultúra és a tudomány biztosította hozzáadott érték, mely a fejlesztés szempontjából (figyelemmel a turizmus aktuális trendjeire) kiemelkedő fontosságú.

A turizmus globális piacán a versenyképesség kialakításának, megőrzésének egyetlen záloga az innováció. A jellemzően kis- és közepes vállalkozásokból álló szolgáltatói kör azonban nem rendelkezik a klasszikus K+F tevékenységekhez szükséges erőforrásokkal, így az innovációban is az együttműködések válnak meghatározóvá.

Korábbi szakmai pályafutásom és személyes tapasztalataim alapján jutottam arra a megállapításra, hogy a magyar turisztikai vállalkozók együttműködési készsége sok kívánnivalót hagy maga után. Arra a kérdésre keresem a választ, mi ennek az oka? Célom egy, a kulturális útvonalak sajátosságait figyelembe vevő turisztikai termékfejlesztési modellen keresztül egy újszerű együttműködési modell kidolgozása, mely egyben a kulturális útvonalak sikertényezőit is meghatározza. Hipotézisemben ezt a modellt TRAIL-STARS modellnek neveztem el, ennek empirikus kutatási és igazolási fázisához érkeztem el. A modellben az együttműködő partnerek fő csoportjai a következők: (1) turisztikai vállalkozások, szolgáltatók, (2) szakmai és civil szervezetek, (3) szakértők, kutatók, oktatók, (4) állam (hatóságok, irányítás, önkormányzatok), illetve (5) maguk a turisták. A sikertényezők pedig: (1) alkalmasság, (2) autentikusság, (3) érintettség, (4) felelősség és (5) fenntarthatóság. Bizonyítani kívánom továbbá azt is, hogy egy, a termékfejlesztési folyamat kezdetétől meglévő, koordináló – menedzselő szervezetre is szükség van, mely a fejlesztést (innovációt) követően a működtetés és fenntartás, a hosszú távú jövedelmezőség és versenyképesség elérésének felelőse kell, hogy legyen. Amennyiben ez az állandó szervezet hiányzik, nem teljesülhet a turisztikai termékekkel szembeni komplexitás elvárása sem.

A magyarországi bankközi klíring hálózati elemzése

PÁL Zsolt

Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Miskolc
pal.zsolt@uni-miskolc.hu

A bankközi elszámolás minden – kétszintű bankrendszert működtető – ország pénzügyi infrastruktúrájának kiemelkedően fontos része, a gazdaság egyik legfontosabb kiszolgáló rendszere. A gazdasági szereplők közötti klíring az üzleti tevékenységek, folyamatok lenyomata. Az egyszerű átutalás tranzakciók elemzésével szemléletesen bemutatható a gazdaság „vérkeringése”, mivel a pénzmozgással „ellentétes irányban” áruk, szolgáltatások cserélnek gazdát, amely gyakran fizikai szállítást is jelent.

A hálózatok elemzése nem újkeletű, fejlődésének fontos szakasza volt például a magyar *Erdős Pál* és *Rényi Alfréd* múlt századi munkássága. Az elmúlt másfél évtizedben a *matematikai* módszerek és alkalmazott informatikai eszközök fejlődése lehetővé tette a hálózatelmélet jóval szélesebb körű alkalmazását, azonban a társadalomtudományokban ez az esetek többségében a szociális hálók összefüggéseinek vizsgálatára korlátozódott. A hálózatok elméletének pénzügyi, banki alkalmazása általában rendszerkockázat-elemzésre, illetve az ügyfélszerzéssel, ügyfélmegtartással kapcsolatos kérdésekre irányul.

A tanulmány a magyarországi települések (bankfiókjai) között lebonyolódó egyszerű átutalás tranzakciók hálózatelméleti módszerekkel történő vizsgálatára tesz kísérletet. Az elemzés célja a klíringforgalomban kiemelkedő közvetítő szereppel rendelkező csomópontok azonosítása, a települések közötti kapcsolatok és a hálózat jellemzőinek bemutatása és a pénzforgalom regionális eltéréseinek vizsgálata.

Az objektív és szubjektív térérzékelés vizsgálatának lehetséges módszerei

POREISZ Veronika
Széchenyi István Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Győr
poreisz@sze.hu

Tanulmányomban az egyének térértelmezésének aspektusait vizsgálom meg, hogy milyen eltérések vannak az észlelt és a valós távolságok, területek között. A téma multidiszciplináris jellegét az adja, hogy magában foglalja a területiséget, mint a regionális gazdaságtan egyik alapelemét, illetve a pszichológia és a fogyasztói magatartás tényezőit is figyelembe veszi. Emellett a vizsgálatokhoz szükséges módszertan közgazdasági, statisztikai modelleken nyugszik. A területiség vizsgálatánál, a térbeli modellek alkalmazásánál az objektív távolságot veszik figyelembe, például légvonalbeli, kilométerben megtett út vagy közúti közlekedés hossza. Azonban számos esetben az emberek által érzékelt távolság különbözik a ténylegesen mérttől, egy-egy távoli várost közelebbinek érezhetnek (az ismertség, a vonzódás miatt), vagy úgy érezhetik különböző földrajzi helyekre rövidebb-hosszabb idő alatt jutnak el a valósnál. A területi kutatásokban, vásárlók magatartásának vizsgálatakor ezért a pontosabb kép érdekében, a mélyebb indokok feltárása miatt a szubjektív távolságot is célszerű figyelembe venni. Munkámban az objektív és szubjektív távolságok vizsgálatának elméleti alapjait összegzem, illetve ismertetem a legfontosabb kutatásokat és eredményeket a témában, főként külföldi szakirodalom alapján. Megvizsgálom, hogy milyen tudományterületeken jelent meg a szubjektív térérzékelés tanulmányozása, milyen módszereket alkalmaztak a mérésére és az eredmények gyakorlati hasznosítására is gyűjtök példákat. Tanulmányom célja egy olyan kutatási kérdés megfogalmazása, melyet magyarországi viszonyok között is lehetne tesztelni a szubjektív térérzékelés vizsgálatára.

Diósgyőri nehézipar: vele, vagy nélküle? A diósgyőri ipari övezet, társadalmi marketing stratégiájának tervezete

RÁCZ Péter

Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Miskolc
marrp@uni-miskolc.hu

A kutatásom, egyben publikációm fő célja a magán-, a civil- és az állami szféra – virtuális – háromszögében található, piaci és társadalmi folyamatok cél-specifikus elemzése. Vizsgálatom során a fő hangsúlyt a társadalmi szereplők és a piac közötti oda-vissza ható kapcsolatok, a kialakult többszereplős társadalmi attitűdök értékelése mellett a napjainkban rendkívül felértékelődött gazdaságélénkítés és innováció viszonyának feltárása képezi.

Kiinduló hipotézisem szerint az adott társadalmi és gazdasági közegben működő piacorientált klasszikus modell – a magán, civil, állami szférában elvárható – tartós egyensúlyát csak az innovatív és értékorientált normák mentén megvalósuló permanens fejlődés biztosíthatja.

Kutatásom aktualitását az egykor szebb napokat látott diósgyőri nehézipar sorvadása, és az ezzel párhuzamosan indukálódott negatív társadalmi folyamatok megállítása szolgáltatja. A politikai váltógazdaság sajátosságaként jelentkező 'mainstream', és azok intézményi hátterei kevésbé tudnak (akarnak) olyan vizsgálatokba vagy megoldási folyamatokba belefogni, amelynek eredménye többnyire csak hosszútávon realizálható. Ezért is tartom szükségesnek, hogy igazoljam, a piac és a társadalom egyensúlyi állapotát, illetve annak fejlődési irányát képesek vagyunk erőteljesen – akár rövidtávon is – befolyásolni az innováció, vagy az értékorientált kapcsolati marketing alkalmazásán keresztül.

A társadalmi marketing releváns elméleti hátterének felvázolásán túl, illetve kutatásom szekunder fázisának lezárásával összhangban, kiinduló modelljeim bemutatására is vállalkozom. Ennek eredményeként tanulmányomban ismertetem, a társadalmi marketing egyik lehetséges alkalmazási területeként, az egykori diósgyőri nehéziparra vonatkozó működési és infrastruktúrafejlesztési modelljeimet. Ezzel párhuzamosan egy, a döntéshozók számára is iránymutató marketing-stratégiát kívánok felvázolni, ami egy közös költségszámításra vonatkozó matematikai és energia ellátási modellel is kiegészül.

Véleményem szerint a munkám során kidolgozott marketing stratégiával már esély mutatkozhat az egykori diósgyőri nehézipar helyén egy kiegyensúlyozott és tartós fejlődési pálya elindítására. Ezzel is bizonyítva azt a tényt, hogy társadalmi marketing, illetve a vállalkozói marketing metszés felületében számos közös pont létezik. Erre építve lehetségessé válhat egy nagyfokú hatékonyság növelés, ami fontos szempontja lehet az üzleti érdekeknek, de kellő támpontul szolgálhat az oly sokat hangoztatott egyensúlynak, az össztársadalmi értékek és vállalati érdekek halmazában.

Az üzleti információs rendszerek használatának jellemzői a magyarországi és ausztriai kis- és középvállalkozások körében

SASVÁRI Péter

Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Miskolc

iitsasi@uni-miskolc.hu

Globalizálódó világunkban egyre többféle információhoz juthatunk egyre rövidebb idő alatt, amelynek kezelése is egyre több energiát és időt igényel a vállalatok részéről. Éppen ezért nem elegendő csupán rendelkezni az információval, annak megfelelő formában való megjelenítése, és rendszeres karbantartása is szükséges. Ebben nyújthatnak segítséget az üzleti információs rendszerek, amelyek egyre elterjedtebbé válnak.

Az előadásom témájául az üzleti információs rendszerek használatának vizsgálatát választottam az ausztriai és magyar vállalkozások körében. Primer kutatásom alapjául egy már korábban magyar vállalkozások által kitöltésre került kérdőív szolgál. Az összehasonlítást képviselő mintanagyság közel azonos, Magyarországon 94, míg Ausztriában 99 vállalkozás töltötte ki a kérdőívet. Az elemzés elsődleges célja az információs rendszer használati szokásainak vállalati méret szerinti különbségeinek és hasonlóságainak feltárása. Kutatásom további célja, hogy összehasonlítsam Ausztria és Magyarország vállalkozásainak üzleti információs rendszerekkel való ellátottságát.

Feltételezésem szerint, a vállalatok információs rendszerekkel való ellátottságának mértéke jelentősen függ azok méretétől. Ez az álláspont a valóságot tükrözi, hiszen mindkét ország esetében a mikrovállalkozások rendelkeznek a legkevésbé információs rendszerrel. A kapott adatok alapján bebizonyosodott, hogy ez párhuzamosan növekszik a vállalat méretével mindkét ország esetében. Másik feltételezésem kimondja, hogy a vállalatok eltérő okok alapján döntenek egy rendszer bevezetése mellett a különböző méretkategóriákban, de országonként egyazon kategóriában az okok megegyeznek. Ezt a meggyőződésemet a kapott eredmények nem támasztották alá. Ausztriában a mikro-, kis- és középvállalkozások legfőképpen szervezeti okokból kifolyólag határozzák el magukat a rendszer bevezetése mellett, míg a nagyvállalatok a tevékenysége miatt szükséges gyors információáramlás biztosításából adódóan. A magyar mikro- és kisvállalkozások is a gyors információáramlás szükségessége miatt, míg a kis-, illetve nagyvállalkozások szervezeti okokra hivatkoznak. Tehát nem állapítható meg az, hogy minden méretkategória más ok miatt dönt egy rendszer bevezetése mellett, és az sem, hogy országonként egyazon kategóriában az okok megegyeznek.

A bemutatott kutatómunka a TÁMOP-4.2.1.B-10/2/KONV-2010-0001 jelű projekt részeként az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg. Nagyon sok köszönettel tartozom a grazi Karl-Franzens-Universität professzorának Dr. Wolf Rauch-nak, aki segített az ausztriai adatok összegyűjtésében.

Értékesítési logisztika az IT-alkalmazások szorításában

STEINER István

Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Miskolc
marsi@uni-miskolc.hu

Az értékesítési logisztikában a folyamatok irányítása, a szervezési, a minőségi, az ellenőrzési, követhetőségi igény növekedésének következtében egyre nagyobb feladat, sőt döntő szerep hárul az ott alkalmazott IT-alkalmazásokra.

Az IT alkalmazási elveit ezen a területen szükséges lefektetni: mobil eszközök használata; jellemzően wireless adatkapcsolatok; lokális és globális hálózati kapcsolat lehetősége; általános alkalmazási szoftverek használata; adat- és/vagy szoftverkövetés lehetősége; állandó adat- és/vagy szoftver védelem és folyamat- és adatarchiválás.

Az IT-alkalmazásokra az értékesítési logisztika területén három fő kötődési területet lehet megállapítani: termékekhez, szolgáltatásokhoz kötődő alkalmazások; árus- és szolgáltató helyekhez kötődő alkalmazások és végül magához az értékesítési logisztikai folyamathoz – ám ezen belül külön a logisztikai szolgáltatóhoz és külön a vevőhöz - kötődő alkalmazások.

A kötődés adattartalmát illetően két típusban valósul meg: egyrészt az alapállapotot rögzítő adattartalom, másrészt a folyamatosan változó állapotokat rögzítő adattartalom.

A teljesség igénye nélkül felsorolva néhányat a termékekhez kötődve: azonosítás, eredet, keletkezési tulajdonságok, üzemeltetési, felhasználási adatok, pillanatnyi állapotjelzés, helyről informálás, árak, módosító tényezők, mennyiségi egységek, tulajdonosi adatok, élettartam, életfázis stb.

Szintén a teljesség igénye nélkül néhány jellemző adattartalom az árushelyekhez kötődve: GPS, azonosító és műszaki adatok, térgeometria, fontos csomópontok, áruk-, szolgáltatások helye, elérési útvonalak, módok, saját szimuláció, teszt, próba, csomagolás, rakodás, marketingkommunikáció stb.

Teljesség igénye nélkül néhány adattartalom a logisztikai szolgáltatóhoz kötődve: e-okirat, e-dokumentum, egyedi folyamat optimalizálása, on-, offline nyomkövetés stb.

Végül még néhány példa a vevőhöz kötődő adattartalomra: azonosítás, vevő általi folyamatindítás, ellentételezés, profil alapján kommunikáció, eszközszinkronizálás üzemeltetés helyén stb.

Összefoglalva: Két fő tényező miatt jutnak rendkívül fontos szerephez az értékesítési logisztikában az IT-alkalmazások: 1., A szolgáltatók között erősödő verseny, a technológiai fejlődés következtében a logisztikai szolgáltatók egyre inkább mélyebb betekintést engednek vevőiknek, megrendelőiknek a kizárólag őket érintő logisztikai egységek (szállítmányok, csomagok, stb.) átvételtől átadásig tartó útjának fázisaiba, állomásaiba. 2., Az értékesítés folyamatában korábban sokkal nagyobb szerepe volt az értékesítés helyének, ám az értékesítési csatornák bővülésével, az IT bevonulásával a kereskedelemben az értékesítés helye csak megállapodás kérdése lehet.

Tevékenység szemléletű tervezés magyarországi felsőoktatási intézmények pályázataiban

SÜVEGES Gábor Béla

Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Miskolc
stsuveges@uni-miskolc.hu

Az utóbbi években egyre több tanulmány foglalkozott a tevékenység-alapú költségvetés gyakorlati felhasználási lehetőségeivel; ezek többek között bemutatták a módszer előnyeit, hátrányait, ágazati felhasználási lehetőségeit. Bár a módszert elsősorban termelői tevékenységet végző gazdálkodóknak szánták, hamar felismerték a szolgáltatóknál való alkalmazási lehetőségeit is. Ma már széles körben alkalmazzák pl. bankokban, távközlési szolgáltatóknak, hivataloknál, közszolgáltatóknál, légitársaságoknál és számos egyéb területen is. Mind tudományos mind pedig gyakorlati szakemberek szerint ez egy kiváló eszköz lehet a projektek tervezésénél és koordinálásánál is. Jelen tanulmány célja, hogy bemutassa, hogy a tevékenység alapú tervezés milyen szinteken valósul meg magyarországi projektek esetében. Mivel a módszer a magas közvetett költségű projektek esetében alkalmazható jól, ezért a magas K+F potenciállal rendelkező magyarországi felsőoktatási intézetek által benyújtott pályázatok képezik a vizsgálatom alapját. A tevékenység alapú szemlélet ezen pályázatok esetében három szinten különíthető el, a tanulmány bemutatja ezek előfordulási gyakoriságát. A legmagasabb szintet egy pályázati anyagban szereplő "Tevékenység-alapú Költségterv" jelenti. További célnak tekinthető annak megvizsgálása, hogy a pályázatban kért terv mennyiben felel meg a Kaplan és Cooper által kialakított Tevékenység-alapú költségvetésnek, milyen hasonlóságok és különbségek vannak a két modellben. Ennek érdekében lépésről lépésre bemutatásra kerül a pályázati anyagban szereplő terv összeállítása. Az ebből levont következtetések bemutatják a fejlesztési lehetőségeket ezen a területen.

„A tanulmány/kutató munka a TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0008 jelű projekt részeként – az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében – az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.”

Innovációs zsákutcák

SZABÓ Zsolt Roland

Budapesti Corvinus Egyetem, Budapest

zsoltroland.szabo@uni-corvinus.hu

Jelen kutatásomban a sikeres innovációs-növekedési stratégiák beazonosítására törekedtem két dimenzió mentén: növekedési erőfeszítés és innovációs erőfeszítés. Arra a kérdésre kerestem a választ, hogy azonos makrogazdasági feltételek mellett mely vállalatok képesek növekedni és sikeres innovációkat megvalósítani? Penrose fél évszázados munkássága óta még mindig megválaszolatlan miért vannak olyan vállalatok, melyek a mások számára gátként jelentkező kedvezőtlen körülmények ellenére is képesek növekedni? Mennyiben befolyásolja a szervezet innovációs tevékenysége a növekedését?

A klasszikus gazdálkodás és szervezéstudományok eddig nem voltak képesek önmagukban megválaszolni ezeket a kérdéseket. A stratégiai menedzsment elérte e tekintetben határait, túlzott a fókusz a jelenlegi teljesítményen és alacsony a kapcsolat a jövővel. A vállalkozástan szintén képtelen önmagában megválaszolni a kérdést, túlzott a fókusz a lehetőségkeresésen, a hatékonyság háttérbe szorul. A két terület ötvözésével azonban új távlatok nyílnak a vállalati kutatásokban.

A szakirodalom áttekintése és a kutatási eredményeink alapján két dimenziós modellben helyeztem el a beazonosított stratégiákat. (1) „felkészültség” azaz biztos szakmai tudás (know-what); a (2) „gyakorlás”, azaz a folyamatok tökéletes ismerete (know-how); a (3) „tehetséggondozás”, azaz a megfelelő kapcsolati tőke a hiányzó képességek, erőforrások és információk megszerzéséhez (know-who); és végül a (4) „tehetség”, azaz kreativitás, magas asszociációs készség, és innovatív ötletek.

A növekedési és az innovációs erőfeszítéseket a vállalatok időben módosíthatják. Sőt, a hosszú-távú kiegyensúlyozott működés érdekében kell is hogy változzanak az egyes stratégiák. Egy szervezet nem képes állandó átalakulás, változás mellett működni. Márpedig a radikális innovációk kiaknázása komoly változási terhet ró a szervezetekre. A nyugalmi periódusokban természetesen nem szűnik meg az innováció, csupán a szervezet időt hagy magának megérteni és befogadni újításait, eredményeit.

A vezető feladata annak felismerése, hogy mikor szükséges lassítania a szervezetre nehezedő növekedési nyomáson. A nyugalmi időszakban továbbra is fontos az innovációs képességek fejlesztése. Következésképpen fel kell ismernie, hogy mikor lesz nagyobb a szétaprózott erőforrások és a megosztott figyelem költsége, mint a potenciális hozadéka.

Mediáció a gazdasági életben

SZEKERES Diána

Budapesti Gazdasági Főiskola, Gazdálkodási Kar, Zalaegerszeg
szekeres.diana@pszfz.bgf.hu

Az üzleti életben használt hatékony strukturált eljárási eszközként funkcionál a gazdasági mediáció, amelyben kettő vagy több vitapartner próbál meg megállapodást kötni egy közvetítő közbenjárásával, amelyet a konfliktusok sikeres rendezésére használnak, és amely a konfliktusos helyzetekben jó szolgálatot tesz a gazdasági nézeteltérés kezelésre vonatkozóan, valamint, hozzásegíti a résztvevő feleket a gazdasági partnerség, az együttműködés megőrzéséhez.

A gazdasági mediáció felhasználási területe a társaság és üzletfelei között felvetődő nézeteltérések megoldására fókuszál, a gazdasági élet vállalkozó szervezeteink közös munkavégzése során felmerülő konfliktusok kezelése, a súrlódások megszüntetése, valamint a vállalat mikrokörnyezetében lévő ellentétek kiküszöbölése az eljárás lényegi eleme.

Az Európai Unió kiemelt célja: könnyebbé tenni az alternatív vitarendezéshez való hozzáférést, a gazdasági mediáció előtérbe helyezésével hozzájáruljon a viták megegyezéssel történő rendezésének támogatásához. Kiegyensúlyozott kapcsolatot képes teremteni a közvetítói és a bírósági eljárások között, továbbá kiemelendő, hogy a határon átnyúló viták rendezését is előtérbe helyezi.

A gazdasági mediáció előnyei közé tartozik: annak tervezhetősége, a fennálló üzleti kapcsolatok megőrzésének lehetősége, a titoktartás és a vállalat arculatának védelmének előtérbe helyezése, a várhatóan rugalmas megoldási lehetőségek kialakítása, az eljárásban a bírósági eljárásnál nagyobb fokú elégedettség megteremtése.

A végeredményt tekintve nagyobb arányú betartási hajlandóság, alacsonyabb időigényesés, valamint alacsony költségvonzat jelenik meg, mint jellemző jegy. Az előnyös feltételek közelebbről feltételrendszerként megvalósíthatják a konfliktusban álló felek közösen döntési lehetőségét a megbeszélés helyszínéről, időpontjáról. Továbbá a jogszabályi elvek alapján a levezetési szabályrendszer is lehetőséget teremt arra, hogy a konfliktus további súlyosbodása elkerülhetővé váljon, amely így már nem ad majd többé okot a gazdasági kapcsolatok felbontására, a jól felépített partnerségi viszony megszűnésére.

A pénzügyi válság hatása a magyar vállalatok tőkeszerkezetére

SZEMÁN Judit

Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Miskolc
pzszezan@uni-miskolc.hu

A 2008 őszi felgyorsuló nemzetközi pénzügyi válság véget vetett a kelet-közép-európai régió külföldi forrásból finanszírozott, dinamikus hitelbővüléssel járó, gazdasági fellendülésének. A recesszióval egyidejűleg szinte valamennyi országban csökkenni kezdett a vállalati bankhitelek állománya is. Magyarországon az egyik legnagyobb mértékű visszaesés tapasztalható a vállalati hitelezésben a régió országai között. Ez elsősorban az országnak a külső forrásokra való ráutaltságából, sérülékenységből fakad.

A bankok szigorú hitel kihelyezési politikájához hozzájárultak a következő tényezők is: likviditás hiánya, megemelkedett forrásszerzési költségek, tőkemegfelelés, tőkejöveldmezőségi elvárások.

A vállalati szektornak szembesülnie kellett a megnövekedett forrásszerzési költségekkel, a hitelezés szűkülésével. A bankok kisebb mértékű szerepvállalása volt tapasztalható mind a hitelnyújtás összege, mind a hitelezési futamidő tekintetében.

A dolgozat arra keresi a választ, hogyan változott meg a vállalati szektor tőkeszerkezete a válság folyamata alatt, milyen változás tapasztalható az idegen forrás/ saját forrás, saját forrás/ összes forrás arányában. A csökkenő bankhitelek pótolták-e más forrásokkal a vállalatok? A klasszikus nézetek szerint a válságra érzékeny ágazatoknak magas saját tőke aránnyal kell rendelkezniük, hogy válság esetén, a gyenge cash-flow termelő képesség ne okozzon nehézségeket az adósságszolgálat teljesítésében. A válság az egyes iparágakat különböző mértékben sújtotta. Ez a különbség vajon megmutatkozik-e a tőkeszerkezetben is? A jelenlegi monetáris politika abba az irányba tesz lépéseket, hogy a kamatkondíciók javításával a vállalati szektor számára javítsa a hitelezési kondíciókat. Ehhez azonban a bankok hitelezési hajlandóságának is növekednie kell.

Kísérleti tapasztalatok a mintavételi tervek objektív összehasonlítására vonatkozóan

SZILÁGYI Roland

Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Miskolc
strolsz@uni-miskolc.hu

Jelen tanulmány a különböző mintavételi eljárások, mintavételi tervek alapján kialakított minták adatai, valamint az ezeken alapuló becslések minőségének, minősítésének néhány kérdésével foglalkozik.

Kísérleti iterációk során olyan szempontok kidolgozására vállalkoztam, amelyek alapján – ha nem is a minőség összes értelmezhető kritériuma tekintetében, de néhány fontosabb jellemző tekintetében – minősíteni, rangsorolni lehet a különböző mintákból nyert adatokat, becslési eredményeket. Munkám során a háztartások sokaságából 53 – különböző mintavételi eljárások alapján generált – mintával dolgoztam, amelyeket felhasználva számos elméleti feltétel fennállása mellett vontam le következtetéseimet. A mintákat három eltérő méretben vételeztem: 30, 150, valamint 900 háztartást tartalmazó minták kerültek kiválasztásra.

A különböző mintavételi tervek összehasonlítása céljából több változóra végeztem statisztikai becsléseket. A becslött paraméter minden esetben a várható érték, illetve az értékösszeg volt.

A vizsgált mintákat a következő jellemzők alapján rangsoroltam:

- mintavételi terv hatása/ *Design Effect* – Deff,
- paraméter relatív szórása / *Coefficient of Variation* – CV (variációs együttható),

$$\frac{SE_{\hat{\theta}}}{\hat{\theta}} \text{ átlag esetében: } \frac{s_x}{x}$$

- effektív mintanagyság: n/Deff .

A kutatási eredmények validálása érdekében klaszteranalízist végeztem, melynek eredményeiből megállapítottam, hogy a Deff mutató, a CV relatív hibával együtt alkalmas arra, hogy minősítse az azonos méretű, de egyszerű véletlen mintavételnél hatékonyabb mintavételi terveket.

"A tanulmány a TÁMOP 4.2.1.B-10/2/KONV-2010-0001 jelű projekt részeként – az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében – az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg"

"The described work was carried out as part of the TÁMOP-4.2.1.B-10/2/KONV-2010-0001 project in the framework of the New Hungarian Development Plan. The realization of this project is supported by the European Union, co-financed by the European Social Fund."

A beruházások döntés-előkészítésének folyamata a magyar feldolgozóipari vállalatoknál

SZŰCSNÉ MARKOVICS Klára
Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Miskolc
vgtklara@uni-miskolc.hu

A szakirodalom a beruházási folyamatnak rendszerint kettő, három vagy négy nagy szakaszát különbözteti meg. Vannak szerzők, akik csak az előkészítés és a megvalósítás fázisát különítik el. Mások ezt az üzembe helyezéssel egészítik ki, beleértve az üzem behelyezést követő elemzési, ellenőrzési feladatokat is. A szerzők harmadik csoportja külön szakasznak tekinti az üzembe helyezést és az üzembe helyezés utáni teendőket. Jelen tanulmányban csak a beruházások döntés-előkészítési folyamatát tárgyalom.

A szakirodalom a tekintetben sem egységes, hogy a döntés-előkészítési szakaszban milyen tevékenységeket kell elvégezni. Például a Beruházási Kézikönyv a megvalósításhoz kapcsolódó feladatok között említi a „beruházás gazdaságosságának kimutatását”, miközben a legtöbb szerző ezt a feladatot a döntés-előkészítési tevékenységek közé sorolja.

A beruházások döntés-előkészítési szakaszát a beruházási igény felmerülése előzi meg, majd a megvalósítandó beruházási változatról való döntés zárja a folyamatot. A feldolgozott irodalmak alapján elkészítettem a beruházások döntés-előkészítésének elméleti modelljét, mely az alábbi tevékenységeket foglalja magában:

1. Kiinduló helyzet elemzése;
2. A beruházási igényt kielégítő beruházási alternatívák előzetes értékelése, szelekciója;
3. Előzetes megvalósíthatósági tanulmánytervek készítése a kiválasztott beruházási változatokra;
4. A megvalósíthatónak ítélt beruházási változatok gazdaságosságának részletes elemzése;
5. Kockázatelemzések készítése;
6. A gazdaságosnak ítélt változatok rangsorolása valamilyen előre meghatározott kritériumrendszer szerint;
7. Döntés a megvalósítandó beruházási változatról.

A magyar feldolgozóipari vállalatok körében végzett kérdőíves felméréssel teszteltem a felállított elméleti modellt. A megkérdezett vállalati szakembereknek egy ötfokozatú skálán kellett értékelniük, hogy a fentiekben felsorolt előkészítési tevékenységeket milyen gyakran végzik el (mindig, gyakran, időnként, nagyon ritkán, soha). A kockázatelemzés kivételével a megkérdezett vállalatvezetők többsége úgy nyilatkozott, hogy mindig vagy gyakran elvégzi az adott döntés-előkészítési tevékenységet. A magas árbevételű vállalatok vezetői általában minden tevékenység esetén magasabb értékeket jelöltek be, mint az alacsonyabb árbevételű cégek, melyből arra lehet következtetni, hogy a nagyvállalatok körültekintőbben járnak el a beruházások gazdasági döntés-előkészítése során.

A tanulmány a TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0008 jelű projekt részeként - az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében - az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Szervezeti kettős képesség a KKV-szektorban

TARÓDY Dávid

Budapesti Corvinus Egyetem, Budapest

david.tarody@uni-corvinus.hu

A szervezeti kettős képesség a stratégiai menedzsment egyik meghatározó területe, azonban a hazai irodalomban mindeddig kevés cikk és tanulmány készült ebben a témában. A kettős képességgel foglalkozó külföldi kutatások jelentős többségének alanyai nagyvállalatok. A kis- és középvállalatok körében, különösen a hazai szakirodalom keretein belül mindeddig nem vizsgálták meg a kérdést, hogy hogyan képesek a növekedésért és munkahelyteremtésért leginkább felelős szervezetek egyszerre fejlődni a jövő termékeinek felfedezésében és a jelenlegi termékeik és lehetőségeik kiaknázásában.

Ez az empirikus kutatás azokra a kérdésekre keresi a választ, hogy ezeket a hazai, innovatív, növekedésorientált kis- és középvállalkozásokat milyen tényezők támogatják és segítik abban, hogy egyszerre legyenek képesek kiválóan teljesíteni jelenlegi piacaikon, miközben radikális innovációikon keresztül biztosítják a szervezet hosszú távú növekedési pályáját.

A kutatás kvalitatív, feltáró, egyéni interjúkra épülő esettanulmányos módszertan keretein belül, 14 vezetői interjúra, helyszíni megfigyelésre, és széles körű dokumentumelemzésre épült. Az eredmények alapján a kettős képességű szervezetek teljesítményét egy hat, egymással összefüggésben lévő elemből álló modell határozza meg, amelynek részei a felső vezetői decentralizáció, menedzsmentkontroll, vezetői szerepek és identitás, feladat- és hatáskörök, motivációs rendszer és a menedzsmenttudás színvonala.

A kutatás javaslatot tesz a felfedező és kiaknázó tevékenységek strukturális szeparációjára, a munkamegosztásra, a kontrolling és motivációs folyamatok, valamint a vezetői szerepek és hatáskörök tartalmára, és teszi mindezt a KKV-szektoron belül növekedésorientáltak és innovatívnak számító szervezetek fő problémáira alapozva.

A transznacionális vállalatok reputációjának mérési lehetőségei

TARRÓ Adrienn

Nyugat-magyarországi Egyetem, Közgazdaságtudományi Kar, Sopron
tarro.adrienn@ktk.nyme.hu

Minden egyes vállalat esetében egyre fontosabb szerepet játszik a vállalati reputáció, a vállalati hírnév, a vállalat megítélése, népszerűsége. Különösen igaz ez a transznacionális vállalatok esetében, hiszen az ő megítélésük, a róluk kialakult vélemény a tudományos szakirodalmakban sem, de még a közvéleményben sem egységes. A vállalatok reputációja, ill. megítélése azért is kapott rendkívül nagy figyelmet az utóbbi időben, mivel ez jelentősen befolyásolja a vállalat üzleti tevékenységét és annak sikerességét. Ezek a nagyvállalatok pontosan emiatt sokat tesznek azért, hogy társadalmi, gazdasági megítélésük minél pozitívabb legyen.

Olyannyira jelentős szerepe van a transznacionális vállalatok reputációjának, hogy egyre többen alakítottak ki erre mérési módszereket, amivel összehasonlítják az adott vállalatok reputációját akár globálisan, akár ország-specifikusan, akár szektor-specifikusan. Ezekből a mérési adatokból pedig rangsorokat készítenek, melyek bemutatják, hogy mely vállalatoknak mekkora a reputációja.

A nemzetközi vállalati rangsoroláskor számos szempontot vizsgálnak egy adott vállalat megítélésével kapcsolatban. Ezek a vizsgálatok választ adnak arra, hogy mitől van előnyösebb helyen mondjuk a Sony, a General Electric, vagy éppen a Microsoft? Mik azok a tényezők, amelyek egy vállalat megítélésével, reputációjával összhangba hozhatók?

Jelen tanulmányban a szerző bemutatja a legaktuálisabb vállalati reputációs értékeket, számításokat, összehasonlítva a korábbi évekhez viszonyítva, valamint prezentálja a vállalati reputációra alkalmazott mérési módszereket és az ezek közötti eltéréseket. Rávilágít a szerző a reputációs módszerek hibáira és hiányosságaira, valamint a tanulmányban bemutatásra kerül egy, a szerző által készített új, hatékonyabb mérést elősegítő rendszer.

Készült a TÁMOP 4.2.2.B – 10/1-2010-0018 projekt keretében.

Regionális ellenálló képesség? Egy feltörekvő elmélet megítélése a helyi gazdaságfejlesztésben

TÓTH Balázs István

Nyugat-magyarországi Egyetem, Közgazdaságtudományi Kar, Sopron
tothbalazsistvan@ktk.nyme.hu

Napjainkban különösen az angol nyelvű regionális gazdaságfejlesztéssel kapcsolatos szakirodalomban egyre gyakrabban bukkan fel a *resilient regions*, valamint a *regional resilience* szókapcsolat. A magyarul talán regionális ellenálló képességnek, alkalmazkodó képességnek, rugalmasságnak vagy lendületességnek fordítható kifejezés több nemzetközi publikáció és konferencia-előadás kedvelt témájává vált az elmúlt pár évben. E munkák a „regionális ellenálló képesség” leglényegesebb elméleti vonatkozásaival, valamint empirikus elemzési lehetőségeivel egyaránt foglalkoznak. A napjainkban is folyamatosan formálódó elmélet megítélése nem egységes; egyes kutatók már ismert gazdasági jelenségek metaforájaként emlegetik, míg mások előremutató, a regionális gazdasági folyamatok alaposabb megértését elősegítő koncepciónak tartják. Ez utóbbi kör képviselői azt hangsúlyozzák, hogy a *resilience* új adalékokkal szolgálhat az evolúciós közgazdaságtan számára, illetőleg a gazdasági recessziókból való kilábalás is megfelelőbben tanulmányozható az elméletben rejlő új és újszerű megközelítések segítségével.

Előadásomban arra törekszem, hogy megvizsgáljam a „regionális ellenálló képesség” lehetséges elméleti értelmezését, illetve a kifejezéssel kapcsolatos álláspontokat a lényegesebb külföldi publikációkon keresztül. Ezt a részt szervesen összekapcsolom az útfüggőségi elméletekkel, valamint összefüggést keresek a „regionális ellenálló képesség” és az adaptációs képesség között is. A teoretikus elemek bemutatása során röviden érintem a koncepcióhoz köthető ún. négyfázisú modellt. Előadásomban néhány külföldi empirikus tanulmány alapján utalok a témakör hazai alkalmazásának, adaptálásának lehetőségeire is. A tanulmány keretében kísérletet teszek a „regionális ellenálló képesség” illusztrálására egy szemléletes hazai példán keresztül. Ehhez a vállalkozásokat érintő egyik legfontosabb számviteli eredménykategóriát, az adózás előtti eredményt hívom segítségül. Az elemzés keretében értékelem, miként alakult a társas vállalkozások jövedelmezősége megyei szinten a 2000-2007 közötti időszakban. Vizsgálatom azt sugallja, hogy a hazai megyék között markáns különbségek azonosíthatók e téren, de ezek a differenciák nem a klasszikus nyugat-keleti, vagy város-vidék ellentétet tükrözik vissza.

A belső ellenőrzési tevékenység változása a bankokban

TÓTH József

Zsigmond Király Főiskola, OTP Bank Nyrt., Budapest

tothjo@otpbank.hu

A Bázeli Bizottságként ismert Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság, amelynek angol neve Basel Committee on Banking Supervision-BCBS (továbbiakban: Bizottság) 2012 nyarán hozta nyilvánosságra a bankon belüli ellenőrzési tevékenységre vonatkozó alapelveit (BCBS[2012]), amelyek a Bizottság 2001-es „Belső ellenőrzés a bankokban valamint a felügyelet és az ellenőrzés kapcsolata” (BCBS[2001]) című kiadvány elvárásait hivatottak felváltani.

Az előadás a Bizottság által megfogalmazott iránymutatás várható hatásait elemzi. Az alapelvek betartása, illetve implementálása új keretet ad a belső ellenőrzési tevékenységnek. Érinti

- a belső ellenőri szervezet működését,
- annak függetlenségét,
- a belső ellenőrök felkészültségével szemben támasztott követelményeket, a vonatkozó etikai kérdéseket,
- az ellenőrzési szervezetre vonatkozó alapszabály megalkotását, módosítását,
- az ellenőri munka hatályát, kiterjedését, tartósságát, gyakoriságát,
- a jogszabályi megfelelésre vonatkozó ellenőrzéseket,
- a belső banki kontrolok auditorok általi minősítését,
- az ellenőri munka kiszervezését.

Az alapelvek hatást gyakorolnak továbbá a bank menedzsmentjének tevékenységére, az Audit Committee (vagy annak megfelelő szervezet) ellenőrzési funkciójára, a belső ellenőrzés bankon belüli pozíciójára, annak számon kérhetőségére.

A Bizottság irányt szab a nemzetközileg aktív bankok csoportszintű, határon átnyúló ellenőrzési tevékenységének is.

Változás következik be a felügyeleti hatóság és a banki belső ellenőrzés kapcsolatában is. A rendszeres kommunikáció hatására a belső ellenőrzés számára jobban megismerhetővé válnak a felügyeleti elvárások, másrészt pedig a felügyeleti revizorok jobban megismerhetik a belső ellenőrzési megállapítások, javaslatok illetve az azokra tett intézkedések hátterét.

Változást jelent, hogy a felügyeleti hatóságnak értékelnie kell a belső ellenőrzés szervezeten belüli helyzetét, pozícióját, valamint azt, hogy a belső ellenőrzési funkció jelen alapelvek szerint szerveződik, működik-e. További követelmény a felügyeletet ellátó hatósággal szemben, hogy hivatalos formában kommunikálja a bank menedzsmentje felé a belső ellenőrzésre vonatkozó megállapításait, a szükséges intézkedések megtételére vonatkozó elvárásait és hogy beszámoltassa a bankot a hiba megszüntetésére tett intézkedésekről.

Barnamezős területek fejlesztésének szempontjai és az életciklus szemlélet

TÓTHNÉ SZITA Klára

Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Miskolc

regszita@uni-miskolc.hu

A barnamezős területek rehabilitációjának, revitalizációjának értékelése környezeti, gazdasági és társadalmi szempontból is elsődleges fontosságú, mert megalapozzák magát a revitalizációs fejlesztések melletti döntéseket. Számos értékelési megoldás terjedt el a gyakorlatban a barnamezők értékelésére (SWOT, konfliktusanalízis, megtisztítási költségekkel kapcsolatos értékelés, piaci értékebecslés, fenntarthatósági elemzés), amelyek között döntő többségben a piaci értékelemzés dominál, vagyis a területen levő ingatlanok műszaki állapota, funkcionális tulajdonságai, az ingatlan megközelíthetőségének módja, infrastruktúrája jelentik a fő értékalkotó elemet. Ezen túlmenően a korábbi tevékenység által kiváltott környezetkárosító hatás értékképző vagy értékcsökkentő szerepe háttérbe szorul. Az ezzel összefüggő kockázatok a vevőt terhelik. Tanulmányunkban a barnamezők revitalizációs folyamatának vizsgálatára az életciklus szemléletben történő megközelítés fontosságát hangsúlyozzuk, amely egyrészt kitér a korábbi tevékenység által előidézett környezeti hatások számbavételére, másrészt ugyancsak életciklus szemléletben vizsgálja a fejlesztési opciókat, és ennek alapján ad javaslatot az értékelésre és a fejlesztés megkönnyítéséhez.

A cikk elkészítése a TÁMOP 4.2.1.B-10/2/KONV-001-2010 projekt támogatásával valósult meg.

Gazdasági növekedés vs. növekedésmentes gazdaság válságidőkben

VÁGYI Ferenc Róbert

Nyugat-magyarországi Egyetem, Közgazdaságtudományi Kar, Sopron
drvfr@ktk.nyme.hu

A 2007-ben indult pénzügyi válság, mely ma már gazdasági és társadalmi válsággá is terebélyesedett, nem kezelhető a közgazdaságtan eddig ismert elméleteivel. Ezért a mai világban már számos közgazdász áll elő új elmélettel, s globális világunkban most már a laikus is tudja, hogy „minden mindennel összefügg”, amely tézis alól a gazdaság sem vonhatja ki magát. Ezért érdekes, hogy elindultak a gondolatok a növekedésmentes gazdaság irányába is.

A kezdetben csak pénzügyinek látszó gazdasági-társadalmi értékválságból a 2010-2011. évek fordulójára úgy tűnt, ki tud lábalni mind a teljes pénzügyi szektor, mind az egyes nemzetgazdaságok. Azonban mára kiderült, hogy mindez csupán egy hamis illúzió. A válság folytatódik... Egészen addig, amíg a világban ki nem alakulnak a régi-új értékek. Ennek egyik lényeges vonása, hogy erősíteni kell a helyi közösségeken belüli kapcsolatokat, magát a helyi közösségeket, illetve segíteni egymást mind a vállalkozásban, mind a megélhetésben, mind pedig a családi kapcsolatokban.

A gazdasági növekedés, a GDP, mint mérce ma már nem fedi le a társadalom igényeit, nem mér helyesen, hiszen nem tudhatjuk általa, hogy mennyi embernek lett jobb az anyagi, szociális, családi, egészségügyi helyzete, azaz összefoglalóan az életminősége. Ezért új, más alapokon nyugvó rendszer szükséges, melyben előtérbe kerül a természetközelség, a helyi értékek védelme, a helyi gazdaságok szerepe, a kisközösségek megtartó szerepe. Ezek viszont nem mérhetőek a GDP-fogalomkörrel.

A növekedésmentes gazdaságban az emberek leszoknak az állandó fogyasztásról, a „dobjd el és vedd az újat” szemléletről. A gazdaság szereplői pedig ismét úgy fognak gyártani, hogy a tartós fogyasztási cikkek valóban tartósak legyenek, azaz egy teljes generációt (25 év) kiszolgáljanak. Kialakulhatna egyfajta Társadalmi Tőzsde, ahol azok a vállalatok lennének jelen, amelyek javították a környezetükben élő emberek életminőségét.

A magyar nők termékenységének alakulása közgazdasági elméletek szemszögéből

VARGA Beatrix

Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Miskolc
stbea@uni-miskolc.hu

A népesedéselméleteknél megkülönböztethetjük az extenzív és a restriktív népesedéselméleteket. Az expanzív népesedéselmélet a népességnövekedést kedvezőnek tekinti. Ezt vallották a merkantilisták, a fiziokraták. Ezért gyermekvállalást ösztönző adókedvezményeket vezetnek be.

A restriktív népesedéselméletek alap gondolata az, hogy egy adott területen a természeti és gazdasági erőforrásokat figyelembe véve stabilizálni kell a népesség számát. Ez a szemléletmód abból indul ki, hogy a népességszám és az erőforrások közötti ésszerű arány megbomlása hátrányos következményekkel jár. A népességszám korlátozásának szükségességét hirdető elméletek közül Malthus elmélete keltette a legnagyobb hatást.

A neoklasszikusok a népesedés tanulmányozásából azt a következtetést vonták le, hogy az emberi megnyilvánulások nem ösztönösek, hanem racionális cselekedetek. A kortárs magyar nők termékenységének alakulását a neoklasszikus közgazdaságtan elmélete segítségével érthetjük meg leginkább. Mivel a gyermekvállalással járó költségek, és a szociális juttatások mértéke, illetve a család jövedelméhez viszonyított aránya társadalmi rétegenként nagyon eltérőek, ezért más-más termékenységi magatartás jellemzi a különböző társadalmi rétegeket. Mivel a megszületendő gyermekek az egész társadalom számára jelentenek hasznos jószágot, ugyanis ők lesznek a következő generációk adófizetői, mindenképpen hozzá kell járulni a nevelési költségeik kompenzálásához. Ugyanakkor a támogatások megállapításánál mindenképpen figyelembe kell venni, hogy a támogatás mértéke csak a költségeket, illetve az elmaradó anyagi haszon egy részét kompenzálja, ne pedig a megélhetési, jövedelemforrást jelentő gyermekek számát növelje.

Etika a vállalati gyakorlatban

SZEGEDI Krisztina
Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Miskolc
vgtkrisz@uni-miskolc.hu

Az etika filozófiai tudományág, amelynek tárgya az emberek viselkedése és cselekedetei, a helyes, illetve a jó viselkedést tanulmányozza. Az üzleti élet kapcsán időnként megkérdőjelezzük az etikai szempontok figyelembevételének létjogosultságát, két egymástól független szféraként értelmezve az etikát és a gazdaságtant. Az 1960-as évektől kezdődően az ökológiai és társadalmi problémák, valamint az üzleti életben sűrűsödő botrányok hatására nőtt az érdeklődés az üzleti élet etikai kérdései iránt, és fokozódott az etikus üzlet iránti elvárás. Ma már az üzleti etika önálló diszciplína, mely számos témakört fog át az etikai alapfogalmakat, megközelítéseket az üzleti életre alkalmazva.

Az etika vállalati gyakorlatban való megjelenése történhet implicit (rejtett) módon, a vállalati kultúrába, a vezetők magatartásába, a teljesítményértékelési és ösztönzési rendszerekbe integrálva az elvárt etikai normákat. Ugyanakkor történhet explicit (nyílt, kifejezett) módon, formális szabályok, struktúrák és tevékenységek létrehozásával is. A folyamatot összefoglalóan az etika intézményesítésének nevezzük, amelyek célja az etikai szempontok mindennapi vállalati döntéshozatalba integrálása. Egyes vállalatoknál az etika intézményesítése egészen kiterjedt, sok etikai intézményt tartalmaz, és több száz személy foglalkozik a program működtetésével. Más szervezeteknél minimális nagyságú a program, sokszor kizárólag egy misszió megfogalmazására, vagy az etikai kódex létrehozatalára korlátozódik.

A cikk az etika vállalati gyakorlatban való megjelenésének formáit tekinti át, bemutatva ezek jelentését, összefüggéseit, valamint a témában folytatott nemzetközi és magyarországi empirikus kutatások legfrissebb eredményeit.

"A bemutatott kutató munka a TÁMOP-4.2.1.B-10/2/KONV-2010-0001 jelű projekt részeként az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg."